

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Korupce a její měření

Eliška Bielková

**Bakalářská práce
2019**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eliška Bielková**
Osobní číslo: **E16261**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a cel-
níky**
Název tématu: **Korupce a její měření**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se věnuje problematice korupce a možnostem jejího měření. Nejprve vymezuje základní související pojmy a představuje různé formy korupce, stěžejní část práce se pak zabývá způsoby měření korupce. Cílem bakalářské práce je posoudit současné možnosti měření korupce a s jejich využitím zhodnotit vývoj situace v České republice.

Osnova:

- Základní pojmy a formy korupce.
- Možnosti měření korupce.
- Hodnocení korupce v České republice.
- Dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

CHMELÍK, J., TOMICA, Z. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde, 2011. 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.

ŠTIČKA, M. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008. 212 s. ISBN 978-80-87123-04-1.

VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.

WAWROSZ, P. Korupce v redistribučním prostředí - Česká republika, Evropa, svět. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2016. 363 s. ISBN 978-80-88018-07-0.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Zdeněk Matějka, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: **3. září 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2019**

doc. Ing. Romana Provažnicková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. září 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47 b, zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 24. dubna 2019

Eliška Bielková

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce Ing. Zdeňku Matějovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Zároveň bych ráda poděkovala své rodině, která mě při studiu plně podporovala.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se věnuje problematice korupce a jejího měření, vymezuje základní pojmy spojené s korupcí a subjekty zabývající se měřením korupce. Dále jsou popsány metody měření korupce a s pomocí nich je vyhodnocen vývoj korupce v ČR. Součástí práce je také dotazníkové šetření, pomocí něhož je zjišťováno vnímání korupce obyvateli České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Korupce, úplatkářství, měření korupce, subjekty měřící korupci, Česká republika

TITLE

Corruption and its measuring

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the issue of corruption and its measurement, defines the basic concepts related to corruption and subjects dealing with the measurement of corruption. Furthermore, the methods of measuring corruption are described and the development of corruption in the Czech Republic is evaluated using these methods. The work also includes a questionnaire survey, which is used to ascertain the perception of corruption by the citizens of the Czech Republic.

KEYWORDS

Corruption, bribery, measuring corruption, subjects measuring corruption, the Czech Republic

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 PRÁVNÍ ÚPRAVA KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE.....	13
1.1 PŘIJETÍ ÚPLATKU.....	14
1.2 PODPLÁCENÍ	15
1.3 NEPŘÍMÉ ÚPLATKÁŘSTVÍ	15
2 KORUPCE.....	18
2.1 DEFINICE KORUPCE	18
2.2 PŘÍČINY KORUPCE	19
2.3 DRUHY KORUPCE	21
2.4 PROTIKORUPČNÍ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	25
2.4.1 Výkonná a nezávislá exekutiva	26
2.4.2 Transparentnost a otevřený přístup i informacím.....	28
2.4.3 Hospodárné nakládání s majetkem státu	29
2.4.4 Rozvoj občanské společnosti.....	31
3 SUBJEKTY ZABÝVAJÍCÍ SE MĚŘENÍM KORUPCE.....	32
3.1 SVĚTOVÁ BANKA.....	32
3.2 TRANSPARENCY INTERNATIONAL.....	33
3.3 DALŠÍ VYBRANÉ SUBJEKTY MĚŘÍCÍ KORUPCI.....	34
4 METODY MĚŘENÍ KORUPCE.....	37
4.1 EXPERTNÍ HODNOCENÍ	37
4.1.1 International Country Risk Guide	37
4.1.2 Souhrnný Index (Governance Matters)	38
4.2 ŠETŘENÍ V RÁMCI FIREM A OBYVATEL	39
4.2.1 Globální barometr korupce.....	39
4.2.2 Index plátců úplatků	40
4.2.3 Index Transformace.....	40
4.2.4 Bertelsmannův index transformace	41
4.3 SLOŽENÉ INDEXY	42
4.3.1 Index vnímání korupce (Corruption Perception Index).....	42
4.4 VYUŽITÍ OBJEKTIVNÍCH DAT.....	43
4.4.1 Index V4	43
4.4.2 Index ekonomické svobody	45
4.5 ZHODNOCENÍ MOŽNOSTÍ MĚŘENÍ KORUPCE	46
5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A JEHO VYHODNOCENÍ.....	47
5.1 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ.....	47
5.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	49
5.3 ZHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	57
ZÁVĚR.....	58
LITERATURA.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	67

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1 - Index transformace za rok 2018.....	41
Obrázek 2 - Vývoj CPI v České republice 2012-2018	43
Obrázek 3 - Komparace objektivního a subjektivního indexu	44
Obrázek 4 - Vývoj IEF v ČR v letech 2015-2019	45
Obrázek 5 – Pohlaví respondentů	47
Obrázek 6 – Věková kategorie respondentů	47
Obrázek 7 – Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	48
Obrázek 8 – Ekonomické postavení respondentů.....	48
Obrázek 9 – Bydliště respondentů	49
Obrázek 10 - Vnímání korupce.....	49
Obrázek 11 – Zkušenosti respondentů s korupcí 1	50
Obrázek 12 – Zkušenosti respondentů s korupcí 2	50
Obrázek 13 – Vnímání úplatku respondentů	51
Obrázek 14 – Názor na nahlašování korupce respondentů.....	51
Obrázek 15 – Genderová vyváženost korupce	52
Obrázek 16 – Odvětví či služby, které jsou dle respondentů nejvíce zkorumpovány	52
Obrázek 17 – Názor respondentů na vnímání korupce v různých situacích.....	53
Obrázek 18 – Důvěra respondentů v české politiky	54
Obrázek 19 – Účast respondentů u voleb	54
Obrázek 20 – Sledování korupčních kauz respondenty.....	55
Obrázek 21 – Důvěra respondentů ve vládu při řešení korupčních případů.....	55
Obrázek 22 – Názor respondentů na budoucí vývoj korupce v ČR.....	56
Obrázek 23 – Hodnocení respondentů navrhovaných způsobů potlačování korupce	56

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BPI	Index plátců úplatků
BTI	Bertelsmann Transformation Index
CGI	Index konkurenceschopnosti
CPI	Index vnímání korupce
ČR	Česká republika
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
EET	Elektronická evidence tržeb
EU	Evropská unie
FH	Freedom House
GCB	Globální barometr korupce
GIA	Gallup International Association
GM	Governance Matters
HDP	Hrubý domácí produkt
HF	Heritage Foundation
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
ICRG	International Country Risk Guide
IEF	Index ekonomické svobody
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MV	Ministerstvo vnitra
NIT	Index transformace
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OČTR	Orgány činné v trestním řízení
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OVOZ	Obstarávání věcí obecného zájmu

PRS	Political Risk Services
TI	Transparency International
TČ	Trestný čin
TZ	Trestní zákoník
SB	Světová banka
WEF	Světové ekonomické fórum
WGI	The Worldwide Governance Indicators

ÚVOD

Slovo, které se v posledních letech nejvíce skloňuje v rámci mezinárodních debat, v programech politických stran, či při běžném rozhovoru mezi občany, je bezesporu korupce. Korupce je problém, který trápí většinu států světa. Některé méně, některé více. Nejvíce však rozvojové země, kde je korupce na denním pořádku a brání tak hospodářskému růstu.

V dnešní době, kdy je svět dennodenně obklopen médií, by se dalo říci, že je korupce všudypřítomná, neboť se o ní píše téměř každý den. Medializace korupce s sebou přináší i negativum ve formě zvyšování nedůvěry občanů ve veřejnou správu. Na povrch vyplývají nové korupční kauzy, ze kterých se lze dozvědět, který stát je na tom z pohledu korupce nejhůře či nejlépe. Podle čeho se však sestavuje žebříček korupce? A dá se korupce vůbec měřit? Na tuto otázku se laická i odborná veřejnost často rozchází. Jedna strana tvrdí, že se korupce změřit nedá, neboť je všude přítomná, probíhá tzv. za zavřenými dveřmi a odhalit ji, je nemožné. Druhá strana tvrdí opak. Najít způsob, jak měřit korupce je však nezbytné, neboť výsledky pomáhají volit efektivní prostředky pro boj s korupcí. Cílem této práce je posoudit současné možnosti měření korupce a s jejich využitím zhodnotit vývoj situace v České republice.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola obsahuje krátký exkurz do právní úpravy korupce v České republice a dále definici hlavních pojmů příbuzných s korupcí k lepšímu pochopení problematiky, kterými jsou úplatek, podplácení a nepřímé úplatkářství. Pojednáno je i o korupci v soukromém sektoru, která je z hlediska zkoumání korupce často opomíjena.

Druhá kapitola je zaměřena na obecnou definici korupce, její příčiny vzniku a druhy. Druhů korupce je hned několik a pro tuto práci byly vybrány ty nejzajímavější a nejpopulárnější. Mezi ně patří např. sportovní korupce, korupce v médiích či politická korupce. Vysvětleny jsou také pojmy klientelismus, nepotismus a prodej pozic. Součástí druhé kapitoly je také rozebrání protikorupční politiky v České republice, která je představována vládou. Konkrétně pak Vládní koncepcí boje s korupcí na léta 2018 až 2022, ve které jsou popsány jednotlivé plány boje proti korupci podle různých agend a odvětví.

Třetí kapitola se věnuje subjektům, které se zabývají zkoumáním korupce. Jedná se o instituce, které mapují korupci napříč světem, státy, či regiony.

Čtvrtá kapitola pojednává o konkrétních metodách měření korupce, která jsou ve světě nejvíce rozšířená. Tyto metody jsou rozděleny na hodnocení expertů, šetření v rámci firem a obyvatel, složené indexy a využití objektivních dat. U vybraných metod je posouzeno postavení ČR a její vývoj.

Poslední kapitola je věnována rozebrání a zhodnocení dotazníkového šetření zaměřeného na vnímání korupce obyvateli České republiky.

V návaznosti na cíl práce jsou položeny dvě výzkumné otázky, které budou zodpovězeny v průběhu práce.

- Jak si stojí Česká republika v oblasti korupce v mezinárodním srovnání?
- Vnímají obyvatelé České republiky korupci jako závažný problém?

1 PRÁVNÍ ÚPRAVA KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICCE

„Jednou z forem boje proti korupci je trestní postih jeho pachatelů, který lze uložit pouze na základě platné právní úpravy.“ (Petrovský, 2007, str. 61). Problematiku korupce a jejího postihování upravuje český právní řád ve dvou rovinách. První rovinou je veřejnoprávní oblast, která je upravena normami trestního zákona. Druhou rovinou je trestání korupce soukromoprávními normami, konkrétně obchodním zákonem. (Frič a kol., 1999)

Česká judikatura korupci jako pojem přímo nedefinuje, vymezen je pouze její nejtypičtější rys, který je často s korupcí spojován jako synonymum, a tím je úplatkářství. Právní vymezení úplatkářství definuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v platném znění. Zde je rozlišeno:

- Přijetí úplatku (§ 331),
- Podplácení (§ 332),
- Nepřímé úplatkářství (§ 333).

Trestní zákoník (dále jen TZ) byl přijat v roce 1961 a od té doby prakticky nedošlo ke změně vymezení skutkových podstat úplatkářství. Od té doby však proběhlo několik novel tohoto zákona, které přispěly k zavedení nových definic či úpravě definic stávajících.

Definice, co je to úplatek a kdo je veřejný činitel, byly do TZ přijaty novelou v roce 1999. Další novelou v roce 2004 byla taktéž uzákoněna definice obstarávání věcí obecného zájmu. Nejaktuálnější novela, která nabyla účinnosti 1. února 2019, přinesla změnu v podobě rozšíření definic podplácení a nepřímého úplatkářství, kde je nově stanoveno, že trestný čin (dále jen TČ) může spáchat pachatel sám nebo prostřednictvím jiného. (Horník, 2019).

Úplatek

Definice úplatku byla do TZ vložena novelou z roku 1999 provedenou zákonem č. 96/1999 Sb., v souvislosti s ratifikací Trestněprávní úmluvy o korupci.

Úplatek může nabývat různých podob. Rozumí se jím „neoprávněná výhoda spočívající s přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.“ (§ 334 TZ). Z tohoto ustanovení přímo vyplývá, že úplatek nemusí mít nutně podobu finanční částky či materiální podoby. Úplatek se vyskytuje také v podobě poskytování různých protislužeb jako je např. poskytnutí informací, ke kterým není veřejný přístup, či jakékoli jiné neoprávněné zvýhodnění. (Novák, 2019)

Vzhledem k tomu, že zákon přímo nestanoví hodnotové hranice, od jaké je poskytnutí úplatku trestné, je tedy úplatkem i věc nízké hodnoty, jako je bonboniéra, květiny či láhev alkoholu. Přijetí úplatku takovéto nízké hodnoty však není TČ, neboť pro spáchání TČ je nutné, aby byla naplněna jeho materiální stránka, kterou je společenská nebezpečnost. (Frič a kol., 1999). Hodnotu úplatku je tedy nutné vždy posoudit s dalšími okolnostmi, nejčastěji s tím, v jaké sféře společenského života byl úplatek poskytnut. Obecně však platí, že nelze tolerovat, zejména ve státní správě, jakýkoliv úplatek, a to ani nepatrné hodnoty.

Zároveň je dobré si zdůraznit, že za úplatek se nepovažuje např. spropitné či jiné projevy spokojenosti zákazníka za poskytnutí určitých služeb. (Chmelík a kol., 2003)

1.1 Přijetí úplatku

Přijetím úplatku se trestného činu podle ustanovení § 331 TZ dopustí subjekt, který *„sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo kdo sám prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti.“*

Obstarávání věcí obecného zájmu

K pochopení podstaty TČ přijetí úplatku je nutné vymezit pojem obstarávání věcí obecného zájmu. Jedná se o veškerou činnost orgánů státní správy a moci při plnění veškerých činností, při kterých dochází k uspokojování lidských potřeb, které mají skupinový rozměr či celospolečenský charakter. Může se jednat o charakter sociální, materiální či kulturní. Jedná se např. o rozhodování soudů, rozhodování o stavebním povolení, činnosti lékařů, policistů či pracovníků ve školství.

Aby byla naplněna skutková podstata TČ přijetí úplatku, je nutné, aby existovala příčinná souvislost mezi úplatkem a obstaráváním věcí obecného zájmu. *„Přijatý nebo slíbený úplatek musí souviset s činností osoby, která zajišťuje plnění činností souvisejících s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo s činností osob, které se jinak na takovém OVOZ podílejí nebo při něm působí.“* (Chmelík, Tomica, 2011, str. 104-105).

Příkladem TČ přijetí úplatku je jednání MUDr. L. Ž., který jako ředitel příspěvkové organizace ZZS Královéhradeckého kraje opatřil prospěch sobě a obchodní společnosti MEDTEC-VOP, když jako vyhlášovatel a pořadatel zneužil veřejné soutěže o dodávku 1 ks sanitního vozidla tím, že nezveřejnil vhodným způsobem veřejnou soutěž a výhru připsal společnosti MEDTEC-VOP, čímž této společnosti vytvořil zisk, a navíc od ní obdržel úhradu letenek, pobyt v hotelu a další náhrady. (Usnesení Nejvyššího soudu ČR, 2015)

1.2 Podplácení

Trestného činu podplácení se dopustí ten, „*kdo sám nebo prostřednictvím jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému nebo pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.*“ (§ 332, TZ).

Podplácení je opakem přijímání úplatku. Zatímco pachatelem u TČ podle § 331 lze být pouze osoba, která se podílí na obstarávání věci obecného zájmu, u podplácení může být pachatelem kdokoli, kdo poskytne, slíbí nebo nabízí úplatek osobě, která obstarává věci obecného zájmu. (David, Nett, 2007)

Ukázkovým příkladem je jednání soukromého podnikatele, vlastníka restaurace, který se TČ podplácení dopustí tím, že poskytne pracovníkovi České obchodní inspekce částku 20 tisíc českých korun proto, aby v inspekční zprávě zamlčel podstatné skutečnosti, které se týkají kvality prodávaných jídel soukromým podnikatelem. (David, Nett, 2007)

Nabídka může být učiněna výslovně i konkludentně. Pro tento TČ je typické, že se úplatek nabízí v jakési kódované řeči a při vyšetřování takovýchto případů je nutné sledovat mnohem širší souvislosti a nehledět pouze na obsah rozhovoru. Typickou formulací je známá věta „však se vyrovnáme“, která potvrzuje i další možnou variantu podplácení a to takovou, že podplácené jednání může být učiněno i v budoucnu. (Novák, 2019)

1.3 Nepřímé úplatkářství

Posledním pojmem, který TZ upravuje, je pojem nepřímé úplatkářství, které je definováno v § 333 a jehož se dopouští ten,

(1) „*kdo sám nebo prostřednictvím jiného žádá, dá si slíbit nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*“

(2) „*kdo sám nebo prostřednictvím jiného z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*“

V tomto ustanovení lze nalézt dvě samostatné skutkové podstaty, které lze označit za aktivní a pasivní úplatkářství. V obou případech se jedná o tzv. prostředníky. (Volejníková, 2007)

Aktivní forma v odst. 1 popisuje pachatele, který žádá nebo přijme úplatek za to, že svým vlivem bude působit na výkon pravomoci veřejného činitele, nebo za to, že tak již učinil. Pod

tímto výkladem si lze představit osobu, která přijme od jiné úplatek a zaváže se tím tak, že bude ovlivňovat svého nadřízeného, aby rozhodl ve prospěch uplácející osoby.

Pasivní forma obsažená v odst. 2 popisuje pachatele, tedy osobu, která jinému úplatek nabídne, poskytne či slíbí, a to z důvodu, aby působil svým vlivem na výkon pravomoci veřejného činitele nebo již tak učinil. Jedná se zpravidla o osobu, v jejímž zájmu má být výkon pravomoci veřejného činitele působeno. (David, Nett, 2007)

V trestním zákoníku se ještě nachází společné ustanovení (§ 334) pro výše zmiňované korupční trestné činy. První odstavec obsahuje definice úplatku, který je již definován výše. Druhý odstavec je věnován definici úřední osoby, která je platná pouze pro ustanovení § 331 až § 333. Ve třetím odstavci je vymezena definice obstarávání věcí obecného zájmu, který je vymezen výše.

Korupce v soukromém sektoru

Korupce nepostihuje pouze veřejný, ale i soukromý sektor. Jedním z hlavních důvodů, proč lze korupci nalézt v soukromé oblasti je ten, že v soukromém sektoru jde primárně o zisk, a proto je zde ke korupci logicky prostor. Soukromé právo však nemá zájem podporovat nepoctivá jednání, a proto lze nalézt řadu legislativních úprav, které mají těmto jednáním bránit. Řeč je zejména o ustanoveních občanského zákona, obchodního zákona či zákoníku práce.

Je nutné mít na paměti, že soukromoprávní předpisy slouží zejména pro regulaci soukromých vztahů mezi subjekty a k prosazování svobody člověka, avšak svoboda člověka není bezlimitní, a proto lze v soukromoprávních předpisech nalézt určitá ustanovení, u nichž lze mluvit o tom, že mají protikorupční charakter. (Úřad vlády ČR, 2012)

Korupční jednání se nejčastěji v soukromém sektoru objevuje ve formě nekalé soutěže, která je upravena zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Nekalá soutěž vychází z porušování pravidel rovné soutěže. Právě zvýhodňování jedné strany soukromého práva na úkor druhé, je porušením řádného a spravedlivého průběhu hospodářské soutěže.

Nekalou soutěží se podle ustanovení § 2 976 občanského zákoníku rozumí zejména:

- a) *„klamavá reklama,*
- b) *klamavé označování zboží a služeb,*
- c) *vyvolání nebezpečí záměny,*
- d) *parazitování na pověsti závodu, výrobku či služeb jiného soutěžitele,*

- e) podplácení,*
- f) zlehčování,*
- g) srovnávací reklama, pokud není dovolena jako přípustná,*
- h) porušení obchodního tajemství,*
- i) dotěrné obtěžování a*
- j) ohrožení zdraví a životního prostředí. “*

2 KORUPCE

Stejně jako řada pojmů z oblasti společenských věd, je také korupce těžká k definici a lze se setkat s různými přístupy. Příčinou existence množství různých definic korupce je fakt, že se jedná o celosvětově rozšířený fenomén, který každý vnímá jinak. Každé vnímání korupce je zapříčiněno několika faktory, mezi které lze zařadit úroveň společenského charakteru a právního nazírání na korupci ve státě, státního přístupu ke korupci, úroveň korupčního jednání v prostředí jedince atd. (David, Nett, 2007).

Lze konstatovat, že korupce je jev, který provází lidstvo od nepaměti a je součástí lidské přirozenosti, neboť člověk má v sobě, jak schopnost konat dobro, tak i schopnost konat zlo. První zmínky o korupci lze najít již v Chamurappiho zákoníku z doby cca 1 700 let před naším letopočtem. (Wawrosz, 2016). Lze namítat, že o korupci se začalo mluvit až od 90. let 20. století, což je pravda, neboť do té doby představovala korupce společenské tabu. Dalo by se říci, že od této doby si státy začaly uvědomovat, jak je korupce velkým problémem, a to jak společenským, tak ekonomickým.

2.1 Definice korupce

Co lze chápat pod samotným pojmem korupce? Slovo korupce pochází z latiny a vychází ze slovního základu *rumprere*, tj. zlomit, přetřhnout, rozlomit. Při definování pojmu se vychází z latinského výrazu *corruptus*, který znamená následek takového zlomu, tedy následek určitého nekalého jednání. V překladu má několik výrazů: *mravně zvrácený, zkažený, znečištěný, podplacený*. (Volejníková, 2007, str. 14)

Definovat přesné vymezení termínu korupce není jednoduché. Při hledání definičního vymezení se vyskytuje řada pohledů, jak se dá na korupci nahlížet. Názory se liší v jednotlivých společnostech podle historického vývoje, tradic, zvyků, existujícího stavu společnosti i úhlu pohledu jednotlivých společenských vrstev. Definice korupce se liší také tím, zda definici formuluje právník, ekonom, sociolog nebo politolog. Je tedy patrné, že dosud neexistuje všeobecně přijímaná definice korupce, kterou by širší odborná i laická veřejnost akceptovala. (Volejníková, 2007)

Nejčastěji přijímaná definice je od amerického politologa J. S. Nyeho, který definuje korupci jako „... *chování, které se z důvodu dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových) finančních nebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu*“. (Nye, 1967, str. 966).

Český autor J. Chmelík označuje korupci jako „*jednání, kterým se na určitou osobu působí různými prostředky, zpravidla prostými přímého fyzického násilí, aby osoba jednala buď proti dobrým mravům, nebo proti svým úředním nebo morálním povinnostem.*“ (Chmelík, Tomica, 2011, str. 15). Nejčastějšími prostředky se v této souvislosti chápe přijímání peněz, materiálních prostředků či mocenské výhody. Pokud hovoříme v souvislosti s korupcí o přímém násilí, dostáváme se do další kategorie trestných činů a to vydírání, útisku apod.

Rozšířená definice je také od Mezinárodní organizace Transparency International zabývající se bojem proti korupci, která korupci definuje jako zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu. Jedná se tedy o takové jednání představitelů veřejného sektoru, kteří se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny. (Štička, 2008).

Z ekonomického pohledu korupce představuje výsledek racionální kalkulace ekonomických subjektů, umožňující vzájemně výhodnou směnu založenou na principu užitku. (Volejníková, 2007).

Vláda ČR definuje korupci jako „*vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává, že mu za tuto výhodu bude slíbená materiální či nemateriální odměna poskytnuta.*“ (Protikorupční dokumenty vlády, 2019)

Podle výše uvedených definic lze konstatovat, že korupce je obecně definována jako jakákoliv forma činností, které mohou potenciálně poškodit veřejný zájem, zatímco druhé straně přinášejí výhody. Nejedná se tedy jen o klasické uplácení, ale projevuje se v mnoha různých formách. Výhody plynoucí z korupčního jednání obvykle pocházejí od zneužití pravomoci, která souvisí s postavením člověka v organizaci. To souvisí i s příčinami vzniku korupce, kterých je hned několik.

2.2 Příčiny korupce

Lidé od nepaměti touží po kariéře, materiálních statcích, penězích a osobním úspěchu. Tyto touhy se stávají příčinami vzniku korupce v jednotlivých státech, společnostech a oblastech. Existuje několik příčin vzniku korupce, které jsou ovlivňovány jak korupčním klimatem, tak samotnou kulturou daného společenství. Je možné nalézt státy, kde je korupce na úrovni nahodilého jevu, ale stejně tak státy, kde je korupce na denním pořádku a je zde rozvinuta i do fáze organizovaného zločinu, propojeného do mocenských struktur, politických stran a systému jako takového. (Chmelík, Tomica, 2011). K dalšímu zkoumání příčin korupce je nutné si vymezit důvody, proč vůbec korupce v daném státě vzniká a co je jejím pramenem.

Většina autorů se na příčinách vzniku korupce shoduje. Podle Chmelíka a kol. (2003) lze strukturální kořeny korupce zkoumat ze čtyř vzájemně propojených hledisek, které současně tvoří i faktory vytvářející korupční prostředí.

Monopolizující efekt

S tímto efektem se lze nejčastěji setkat v případě, kdy stát uděluje práva k provozování vzácných zdrojů státního vlastnictví, tedy práva k provozování určité monopolní činnosti. Obecně pokud vzniká možnost získat omezenou výhodu, která je ve vlastnictví státu, vždy je zde hrozba vzniku velké korupce. Mezi takové výhody lze řadit např. *vývozní povolení, státní zakázku, vysílací práva, licence, koncese, státní pozemek, omezenou dotaci apod.* (Volejníková, 2007, str. 144). Získání určité výhody přináší vítězi monopolní postavení na daném trhu. Zde se setkáme se dvěma skupinami. Pokud se na trhu nachází větší či menší počet firem, které mají na určité omezené výhodě zájem.

Pokud je na trhu větší počet firem, které chtějí a mohou poptávku státu uspokojit, vzniká tím větší korupční prostředí. Příkladem může být zájem více firem o jednu státní zakázku. Zde vzniká předpoklad korupčního jednání, neboť je v zájmu každé firmy zakázku získat. Mezi korupční praktiky se řadí podplácení, nepotismus, klientelismus a další. Korupční prostředí vzniká taktéž v případě, pokud je na jedné straně menší počet firem, které mají zájem a jsou schopné plnit požadavky státu, např. zajišťování služeb, veřejně prospěšných prací apod. Těchto firem je méně, a tak uplatňují jiné korupční praktiky než u prvního zmíněného případu. Tyto firmy jsou si vědomi nedostatečné konkurence, která by je ohrožovala, a tak své služby neodvádějí kvalitně, produkty a služby jsou přepláceny, nejsou dodržovány termíny a téměř cokoli je za úplatu tolerováno.

Široké rozhodovací pravomoci

Dalším faktorem, který napomáhá vzniku korupčního prostředí, jsou široké rozhodovací pravomoci. Tyto pravomoci jsou v rukou jednotlivců nebo organizací. Pokud se na trhu nevyskytuje potřebné množství mechanismů pro kontrolu a rovnováhu nebo dokonce neexistují žádné, nastávají příležitosti, aby představitelé a státní úředníci slabiny systému využili. Tím vzniká další korupční prostředí. (Chmelík, Tomica, 2011)

Nedostatek transparentnosti

Třetí faktor, který přispívá ke vzniku korupčního prostředí je nedostatek transparentnosti. Transparentnost lze chápat pod pojmem průhledný, zřetelný, dostatečně jasný. V tomto případě se za nedostatek transparentnosti myslí snížená schopnost kontrol osob nad danou autoritou. Na problém nedostatečné transparentnosti poukazuje i Vláda ČR, která ve své Strategii boje

proti korupci považuje nedostatek transparentnosti za největší nedostatek. (Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017)

K problémům transparentnosti se dlouhodobě staví negativně i obyvatelstvo České republiky. WEF každoročně sestavuje žebříček zemí podle důvěry veřejnosti v politiky. Česká republika se od roku 2011 až do roku 2014 umísťovala na chvostu tabulky, kdy zaujímala poslední místa v žebříčku společně se zeměmi jako je Haiti, Argentina či Venezuela. Z toho vyplývá dlouhodobá nedůvěra obyvatelstva v politické strany, kdy nejčastějším podezřením je podivné, netransparentní financování těchto skupin výměnou za protislužbu různým zájmovým skupinám.

V posledních letech si ČR ve výše zmiňovaném žebříčku polepšila. Od roku 2015 se pohybuje okolo 90. místa. (Schwab, 2011-2018). Zásluha zlepšení postavení ČR může být připisována novele zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, která vstoupila v platnost k 1.1.2017 avšak projednávat se začala již od roku 2015. Tato novela přinesla do zákona povinnost politickým stranám vytvářet při volbách transparentní účty, které jsou veřejně přístupné a u kterých bude zřejmé, kdo a v jaké finanční výši danou politickou stranu podporuje.

Asymetričnost

Poslední faktorem, který přispívá k vytvoření korupčního prostředí je asymetričnost. Asymetričnost je v naší souvislosti spojována s informacemi a takové spojení chápeme jako situaci, kdy jedna strana zná více informací než strana druhá. V dnešní době jsou informace drahým zbožím. Mít informace značí mít konkurenční výhodu, a to je důvodem touhy ostatních subjektů tyto informace získat za každou cenu. Zde vzniká příležitosti pro korupční jednání.

2.3 Druhy korupce

Literatura není v členění druhů korupce jednotná. Uvádí se několik různých členění. Mezi nejčastější a nejjednodušší členění, se kterým se lze setkat, je dělení korupce podle oblasti výskytu a podle velikosti, resp. rozsahu páčání. Podle velikosti se korupce dělí na malou, velkou a státní korupci.

Velká korupce (grand corruption, political corruption)

Velká korupce bývá spojena s korupcí politických špiček a předních představitelů veřejného a společenského života. Velká korupce není příliš častá, ale pokud nastane, tak úplatky dosahují vysokých finančních částek či jiných výhod, je obtížné ji odhalit a obecně má tento druh korupce značný negativní ekonomický i morální dopad na celou společnost. Obecně bývají

takto velké korupce velmi dobře utajovány. Za velkou korupci se považuje například: „*zpronevěra veřejných zdrojů, soukromý prospěch z privatizace, zneužívání veřejné moci při udělování veřejných zakázek, zisk důležitých, běžně nedostupných informací, zločiny bílých límečků, nepotismus či klientelismus.*“ (Dančák, Hloušek, Šimíček, 2006, str. 13-14)

Malá korupce (petty corruption)

Malá korupce je označována také jako byrokratická korupce či korupce v běžném životě. Většinou se jedná o drobné úplatky, ze kterých mají obě strany menší výhody a drobnější finanční částky než v případě velké korupce. I přesto se jedná o jev škodlivý, který svou četností může napáchat větší škody než korupce velká. Jak uvádí Dančák, Hloušek a Šimíček (2006, str. 14) jedná se například o:

- „*podplácení úředníků,*
- *záměrně nepřehledná regulace,*
- *zneužívání pravomocí vyplývajících z dozorové činnosti veřejné správy.*“

Státní korupce (state capture)

V posledních letech je uváděn také pojem state capture neboli státní korupce. Jedná se o další druh, který se jeví jako nejzlobnější či nejhorší forma korupce. Světová banka státní korupci definuje jako „*aktivity jednotlivců, skupin a firem jak veřejné, tak i soukromé sféry, které směřují k ovlivňování utváření zákonů, regulací, nařízení, rozhodnutí a ostatních vládních postupů ve svůj prospěch v důsledku ilegálních a netransparentních provizí soukromého charakteru veřejným úředníkům.*“ (The World Bank, 2000). Korupční skupiny tak využívají svůj vliv s cílem ovlivnit vládní úředníky k vhodnému vládnímu rozhodování a posílit tak své vlastní ekonomické postavení. Podle Bureše a kol. (2015, str. 9) jsou konkrétními případy:

- „*podkopání svobodných voleb,*
- *ovlivňování legislativy,*
- *neprůhledné financování politických stran,*
- *ovlivňování soudního řízení,*
- *korupce medií a další.*“

Jedná se tedy o situace, kdy korupce naroste do takové míry, kdy o veřejných záležitostech, které by měly být řízeny veřejným zájmem, rozhodují skupiny politiků a podnikatelů. Vládnoucí skupiny díky svému postavení znemožňují jakýkoli zásah státní moci proti těm, kteří s nimi na korupčním systému těží. (Bureš a kol., 2015).

Jak již bylo uvedeno v první části této kapitoly, druhy korupce lze členit také podle oblasti výskytu, resp. podle toho, v jaké oblasti korupce působí. Podle oblasti výskytu lze členit korupci do několika oblastí. V tomto případě jsou popsány ty nejzajímavější.

Politická korupce

Politická korupce bývá nejčastěji spojována se získáním lepšího postavení v politické oblasti, ale není vyloučeno, že nemá také finanční základ. Při politické korupci se lze nejčastěji setkat se vztahy zájmů mezi státními úředníky a politiky, jako jsou poslanci, ministři či senátoři. Nett a David (2007, str. 63) mezi nejfrekventovanější příklady řadí:

- *dary poskytnuté pro politické kampaně, např. z tajných fondů ze zahraničí,*
- *úplatky za veřejné zakázky,*
- *neodůvodněné zahraniční cesty státních úředníků, při nichž si výši diet sami určují,*
- *úplatky od podnikatelů pro politiky za různé výhody i na financování politických stran, přičemž tyto úplatky většinou nesměřují k jednotlivým straníkům.*

Mezi nejběžnější příklady politické korupce v ČR lze řadit podplácení politiků. Ti mají nejčastěji za úkol hlasovat v parlamentu nebo jeho výborech podle přání korumpujících. Mezi další příklad můžeme řadit pojem *speed money*. Tento pojem definuje uplácení za účelem urychlení nějakého rozhodovacího procesu. (Nett, David, 2007, str. 67).

Korupce ve veřejném sektoru

Do korupce ve veřejném sektoru se také řadí oblasti, na kterých má společnost zvláštní zájem. Patří sem *veřejné zdravotnictví, školství, policie, ozbrojené složky, soudnictví*. (Volejníková, 2007, str. 23).

Podle mnohých obyvatel České republiky je nejvíce zkorumpovaná oblast policie. O to více je to alarmující, neboť policie, která má řešit případy spojené s korupcí, je sama do tohoto problému zapletena. Důvodem četnosti korupčních aktivit u policie je ten, že některé odbory policie, zejména dopravní a cizinecké, jsou v největším styku s veřejností a tím jsou tzv. u zdroje. (Nett, David, 2007)

Korupce v médiích

V dnešní době, kdy se ve velkém měřítku obchoduje s informacemi, hrají média významnou roli. Korupce v médiích využívá článků a zpráv v politické, ale i hospodářské oblasti k osobnímu prospěchu. (Nett, David, 2007).

Zároveň je nutné poukázat na to, že média jsou silným hráčem v boji s korupcí, neboť v dnešní době internetu jsou schopna informovat obyvatele o korupčních událostech a ovlivňováním veřejného mínění mohou činit nátlak, aby docházelo ke změnám. (Dufková, Zlámal, 2005).

Sportovní korupce

Době, kdy byl sport zábavou, touhou po pohybu a výrazem soutěživosti, odzvonilo. V dnešní době je sport brán jako byznys a není divu, že se v této oblasti v posledních letech odehrálo několik korupčních skandálů, které se dostaly na povrch a otřásly společností. Nedílnou součástí sportovních akcí jsou sázkové kanceláře a sponzoři. (Nett, David, 2007). V dnešní době je možné vsadit si na jakýkoliv sport. Stejně tak se žádná sportovní akce neobejde bez sponzorství, a to sebou nese řadu možností pro korupci. Stejně tak ruku v ruce se sportovní událostí jde farmaceutický průmysl.

Korupce ve sportu může mít tedy několik podob. Mezi nejznámější patří uplácení členů mezinárodního olympijského výboru, podplácení rozhodčích, nejčastěji ve fotbale, nebo doping, který je v dnešní době vnímán jako negativní trend.

Korupce ve stavebnictví

V poslední letech se lze setkat se stále častějším skloňováním slova korupce s oblastí stavebnictví, speciálně potom s povolováním staveb. ČR patří mezi země, kde získat stavební povolení k rodinnému domu trvá bezmála 247 dní a u velkých projektů se může doba protáhnout až do řádů let. (Dvořáková, 2016). Takto dlouhá čekací doba je učebnicovým příkladem pro vznik korupce. Občané či firmy chtějí začít stavět co nejdříve a jsou ochotni si za zrychlení povolovacího procesu připlatit. Dlouhé čekání je následkem jak vzniku prostoru pro korupci, tak i problémem ekonomickým.

Odborná literatura mezi druhy korupce řadí také pojmy klientelismus, nepotismus a prodej pozic. Společným znakem těchto pojmů je, že se jedná o zvýhodňování určité skupiny lidí osobami, kterým byl svěřen výkon veřejné moci. Tyto druhy se řadí mezi jedny z nejzávažnějších, neboť výhody plynoucí z těchto vztahů probíhají s časovým odstupem, a je tak velice obtížné je odhalit. (Štička, 2008).

Klientelismus

Pojem klientelismus pochází z latinského slova *cliens*, tedy poslušný a představuje zvýhodňování či upřednostňování osoby na základě přátelských vztahů, a to prostřednictvím sítě známých. Klientelismus má na svědomí nespravedlivé rozdělování statků, neboť toto

rozdělování neprobíhá na základě neosobních pravidel trhu, ale statky jsou přiděleny na základě známostí, protekcí a dalších osob zapojených do klientské sítě. (Volejníková, 2007)

Nepotismus

Podobně jako klientelismus je na tom nepotismus. Tento pojem pochází z latinského výrazu *nepos*, což znamená vnuk. Jedná se o dosazování příbuzných a oblíbenců do společenských, ekonomických a obecně vlivných pozic, za účelem získání určité výhody v těchto oblastech a možností ovlivňovat důležitá rozhodnutí. Jedná se tedy o určitou protislužbu, která může být v podobě svědčení u soudu ve prospěch korumpujícího, přístupu k jinak nepřístupným informacím či hlasování ve prospěch korumpujícího. (David, Nett, 2007)

Prodej pozic

Volejníková (2007) uvádí další pojem, kterým je prodej pozic. Tento pojem představuje rozšiřování a upevňování významného jedince prostřednictvím placeného protěžování. Jedinec, který se nachází v pozici, která mu umožňuje rozhodovat o otázkách personálního obsazování, získává úplatky od zájemců na jednotlivé pozice a ty pak těmito zájemci obsazuje.

Pokud nastane situace, kdy se výše zmíněné druhy rozšíří do nejvyšších společenských vrstev, může to mít katastrofální důsledky pro ekonomiku daného státu a ohrozit i jeho demokracii. (David, Nett, 2007)

2.4 Protikorupční politika v České republice

Snad v každém státě existuje určitá forma boje s korupcí. Jinak tomu není v ČR, kdy vláda ČR již několik let sepisuje Vládní koncepci boje s korupcí. Cílem tohoto programu je *garantovat koordinovaný a systematický přístup v boji proti všem formám korupce na všech úrovních státu.*

Úkol koordinace boje s korupcí na vládní úrovni jsou pověřeni ministr spravedlnosti a předseda Legislativní rady vlády, který je současně jedním z místopředsedů Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí coby poradního orgánu vlády, v němž jsou zastoupeni relevantní aktéři boje s korupcí v ČR. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 3).

Vládě by měla pomoci změna nejméně 13 zákonů, které se týkají především státního zastupitelství, soudů a také přijde na řadu nový trestní řád. Úřady by měly registrovat lobbisty, chránit whistleblowery a posílit by měly také pravomoci NKÚ. (Tópek, 2018)

V loňském roce vláda chválila Vládní koncepci boje s korupcí na léta 2018 až 2022, která se člení na čtyři hlavní prioritní oblasti, které vyplývají z programových dokumentů a mezinárodních závazků ČR. Jedná se o oblasti:

- výkonná a nezávislá exekutiva,
- transparentnost a otevřený přístup k informacím,
- hospodárné nakládání s majetkem státu,
- rozvoj občanské společnosti.

Jednotlivé oblasti představují minimum budoucích akčních plánů na následující roky. Do jednotlivých akčních plánů mohou být zařazena i další protikorupční opatření, např. aktuální priority vlády. Protikorupční opatření obsažená v jednotlivých oblastech jsou výsledkem „dialogu vlády s občanskou společností, konzultací překladaatele s věcně příslušnými rezorty a dalšími zájmovými subjekty.“ (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 6)

2.4.1 Výkonná a nezávislá exekutiva

První prioritní oblastí je výkonná a nezávislá exekutiva, která se člení na tři podoblasti, a to na: státní správu a samosprávu, orgány činné v trestním řízení a rizikové sektory.

Státní správa a samospráva

Ačkoliv došlo díky přijetí zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě ke kvalitativnímu posunu ve státní správě a samosprávě, vláda vnímá tento problém jako dlouhodobý a nadále této oblasti věnuje důkladnou pozornost. Konkrétně se vláda slibem „zavázala plnit závazky ČR vůči EU, úkoly vyplývající z akčních plánů Partnerství pro otevřené vládnutí či aktivity zakotvené ve Strategickém rámci rozvoje veřejné správy do roku 2020.“ (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 7)

Dalším bodem ve státní správě a samosprávě je rozvinutí potenciálu Rámcového rezortního interního protikorupčního programu, který si za cíl stanovuje sjednocovat přístup rezortů k řízení korupčních rizik při důsledném snižování administrativní zátěže s touto agendou související.

Vláda nezapomíná ani na etiku, a proto bude akcentováno dodržování etiky za současného zachování nezájatosti a nestrannosti rozhodovacího procesu. Na tento bod navazuje zavedení systematického vzdělávání státních zaměstnanců v oblasti etiky. Zde by mělo dojít k hlubšímu pojetí odpovědnosti při výkonu služební činnosti a svěřené funkce za účelem dobré správy státu a přijetí etického kodexu členů vlády. Zmiňovaný kodex má za cíl iniciovat vznik etického kodexu členů Poslanecké sněmovny a Senátu.

Orgány činné v trestním řízení

Mezi hlavní aktéry v boji s korupcí patří nepochybně orgány činné v trestním řízení. Vláda si klade za cíl posílit jejich nezávislost, materiální a personální kapacity, vnést vyšší míru odpovědnosti a nároky na ně kladené, neboť všechny tyto dílčí cíle představují úspěšnou realizaci protikorupční politiky v trestněprávní rovině.

Mezi způsoby, jakými chce Ministerstvo spravedlnosti těchto cílů dosáhnout, patří předložit návrh zákona o státním zastupitelství a rovněž novelu zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů. První zmíněný zákon si klade za cíl posílit nezávislost státního zastupitelství a státních zástupců tak, aby byla garantována absence politického ovlivňování výkonu pravomocí v trestní oblasti včetně věcí korupčních. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 7)

Dalším krokem je implementace doporučení ze 4. hodnotícího kola GRECO, který je zaměřený na prevenci korupce. Členů Parlamentu, soudce a státní zástupce se týká předložení etických kodexů soudců a státních zástupců. Ministerstvo spravedlnosti připravuje nový trestní řád, který výrazně přispěje k vyšší efektivitě vedení trestního řízení, a to zejména snížením byrokratické zátěže a elektronizace na straně OČTR. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 8).

Rizikové sektory

Vláda se ve svém programu zaměřuje i na specifické oblasti, kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť se v posledních letech staly náchylnější ke korupčnímu jednání. Mezi první oblast patří zdravotnictví, která v předchozích obdobích nebyla dostatečným způsobem řešena. Prvotní akcí je vypracování sektorové analýzy korupce ve zdravotnictví zpracovanou Ministerstvem zdravotnictví ve spolupráci se zainteresovanými aktéry. Záměrem Ministerstva zdravotnictví je rovněž předložit věcný záměr zákona o zdravotních pojišťovnách, který se bude zabývat odpolitizováním orgánů a nastavením mechanismů kontroly činnosti zdravotních pojišťoven.

Druhou oblastí je stavební a územní řízení a s nimi agendy související. Na úrovni přenesené působnosti a územních samospráv je tato oblast dlouhodobě slabým místem a více je tato oblast popsána v kapitole výše. Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci se zainteresovanými aktéry navrhuje taktéž vypracování sektorové analýzy, která se zaměří na korupci ve stavebních a územních řízeních, aby bylo možné identifikovat problematická místa.

Výše uvedené oblasti nejsou zdaleka jediné, kterými se bude vláda zabývat. Mezi další korupčně problematické oblasti patří odvětví exekuce, energetika, telekomunikace či doprava. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 8)

2.4.2 Transparentnost a otevřený přístup i informacím

Další prioritní oblast, kterou se vláda ve své vládní koncepci zabývá, je problematika transparentnosti a otevřeného přístupu k informacím. Transparentnost veřejné správy je bezpochybně důležitým nástrojem potlačování korupce, neboť průhlednost a dostatečná informovanost je legitimním požadavkem na kvalitu veřejné správy a způsob zabránění šíření korupce. (Kolman, 2013). V této oblasti se vláda zavázala zabývat následujícími oblastmi: zhodnocení efektivity přijatých opatření, legislativní a rozhodovací proces, státem vlastněné a ovládané společnosti, partnerství pro otevřené vládnutí a dotace poskytované z národních zdrojů.

Zhodnocení efektivity přijatých opatření

V minulých obdobích byly přijaty řady protikorupčních opatření, od kterých lze očekávat zlepšení situace v oblasti boje s korupcí. Vláda musí tento optimistický předpoklad ověřit a v případě, že se prognóza nenaplní, musí dojít k racionální modifikaci přijatých opatření. Do této kategorie patří zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších právních předpisů, dále zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších právních předpisů, související volební zákony a jako poslední zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), ve znění pozdějších právních předpisů. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 9)

Legislativní a rozhodovací proces

Hlavním bodem v této části je lobbying, u kterého se vláda zavazuje přijmout zákon o lobbování. Záměrem vlády je zprůhlednit legislativní a rozhodovací proces tak, aby byly odstraňovány netransparentní lobbistické tlaky a zájmy a umožnit veřejnosti přístup k informacím. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 9).

Paralelně bude MV pokračovat v přípravě spuštění elektronické Sbírkou zákonů (eSbírka) a elektronického legislativního procesu (eLegislativa). (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 9). Elektronická sbírka zákonů by měla být spuštěna v roce 2020 a jejím cílem je zajistit dostupné, přehledné a srozumitelné platné právo jak pro občany ČR, tak pro instituce veřejné správy. (ČTK, 2016)

Státem vlastněné a ovládané společnosti

Významnou prioritou vlády je také zvýšení transparentnosti fungování státem vlastněných a ovládaných společností k zachování ochrany obchodního tajemství a jejich konkurenceschopnost. Vláda se prostřednictvím MV a MF zaměří na kontrolu plnění

povinnosti subjektů, které vyplývají ze zákona o registru smluv. MV plánuje připravit analýzu, na jejímž základě bude stanoven postup, jak stát může zlepšit technickou a metodickou podporu fungování registru smluv. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 9).

Partnerství pro otevřené vládnutí

Vláda chce aktivněji přistupovat k mezinárodnímu rozměru agendy boje s korupcí a získávat tak díky mezinárodní výměně informací a zkušeností další poznatky k potírání korupce v ČR. Důležitou roli hraje iniciativa Partnerství pro otevřené vládnutí (OGP), v které je ČR členem a potenciál tohoto členství chce dále rozvíjet.

Dotace poskytované z národních zdrojů

V ČR existuje nespočet dotačních titulů a programů na podporu jednotlivých subjektů angažovaných jak v občanském, tak podnikatelském a akademickém sektoru, které se stávají terčem kvůli podezření z korupčního jednání. Důvodem je nedostatečná transparentnost v této oblasti, kterou se vláda rozhodla posílit kontrolními a přehledovými mechanismy. Pomoci by mělo zpracování kompletního přehledu existujících dotačních řízení, objemu přerozdělovaných finančních prostředků a příjemců dotací. Prvním nápadem, jak pomoci, je zavedení jednotného rejstříku.

V přípravě je také nový zákon o podpoře sportu a zavedení rejstříku sportovních organizací žádajících o podporu ze státního rozpočtu, který by měl přispět ke zvýšení transparentnosti, hospodárnosti a kontroly. Tato oblast je do přípravy zařazena, neboť se jedná o jednu z dílčích oblastí přerozdělování finančních prostředků, kde jsou dotace jedním z hlavních zdrojů financování. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 10).

2.4.3 Hospodárné nakládání s majetkem státu

Kontrolní systém

Vláda se zavazuje pokračovat v úsilí o posílení efektivity systému kontrol, který by měl umožňovat vyvození odpovědnosti konkrétních osob za jednání, které vykazuje znaky korupce. V současné době je v přípravě novela zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, která by měla rozšiřovat osobní působnost zákona v souladu se směrnicí Rady 2011/85/EU. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 11).

Jedním z hlavních bodů vládní koncepce je posílení kontrolních pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu. V působnosti NKÚ je v současné době dohlížení pouze na hospodaření státu. Pravomoci NKÚ by se měli rozrůst o kontrolu hospodaření krajů, měst i veřejnoprávních médií a odhalit tak včas dotační podvody. (Sadílková, 2018). Působnost by měla nově zasahovat

i do kontroly prostředků plynoucích z EU nebo jiných prostředků ze zahraničí, které ČR obdrží na základě mezinárodní smlouvy. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 11).

Veřejné zakázky

Další oblastí, na které je nutné se zaměřit, je omezení počtu veřejných zakázek zadávaných bez otevřeného výběrového řízení a problematika zpřísnění podmínek při zadávání veřejných zakázek malého rozsahu a snížení hranice pro jejich zadávání. Vláda tyto problematiky vnímá jako velice citlivé, a proto pokračuje v kontinuální metodice pomoci a vzdělávání jak pro zadavatele veřejných zakázek, tak pro uchazeče o veřejné zakázky. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 11).

Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Tato problematika je velice úzce spojena s detekcí korupce, neboť většina trestné činnosti spojená s legalizovanými výnosy, má korupční charakter. Vyjma sledování a aktualizace právního rámce v souladu se změnou domácí situace a mezinárodních závazků, je potřeba v rámci působnosti Finančního analytického úřadu rozvíjet metodickou činnost a vzdělávat všechny rizikové skupiny.

Jednou z rizikových skupin, na které je zaměřena expertní i mediální pozornost, je skupina realitních zprostředkovatelů. Logickým krokem je zavést komplexnější podmínky pro výkon činnosti realitních zprostředkovatelů, a to formou zákona, které by usnadnily dohled nad touto oblastí. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 12).

Další opatření ke zvýšení efektivity a transparentnosti

Vláda v návaznosti na pozitivní zkušenosti z let minulých bude i nadále zveřejňovat nabídky nepotřebného majetku transparentním elektronickým způsobem. Dále dojde k zavedení elektronického způsobu prodeje prostřednictvím elektronického systému garantovaného státem. MF plánuje předložit v roce 2019 novelu zákona č. 112/2016 Sb., o elektronické evidenci tržeb s cílem dokončit plošné zavedení elektronické evidence tržeb. Sekundární funkcí EET je protikorupční efekt v podobě větší centralizace kontrolní činnosti, a proto je tato oblast zařazena i do této koncepce. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 12).

V neposlední řadě by měl být MMR předložen věcný záměr stavebního zákona, který slibuje přinést kromě zjednodušení a zkrácení přípravy staveb rovněž nastavení transparentnějších pravidel územního a stavebního řízení. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 13).

2.4.4 Rozvoj občanské společnosti

Poslední prioritní oblastí je rozvoj občanské společnosti. Tato oblast je zaměřená na ochranu oznamovatelů protiprávního jednání, zlepšení důvěry občanů v právní stát a podpora nevládních neziskových organizací, které se zabývají bojem proti korupci.

Ochrana oznamovatelů (whistleblowing)

Vláda připravuje prostřednictvím předsedy Legislativní rady vlády návrh zákona o ochraně oznamovatelů protiprávního jednání neboli whistleblowerů. Whistleblower je osoba, která nahlásí zločin, či korupční aktivitu navzdory tomu, že může být ohrožena. (Urban Dictionary, 2013). Případy nejznámějších whistleblowerů ukazují, že se jedná stále o velmi riskantní počín, neboť dotčená osoba čelí ztrátě zaměstnání, výhrůžkám, nebo soudnímu řízení. (Poliaková, 2016). Díky tomu si většina osob netroufne korupci či trestně právní jednání oznámit, neboť nemá oporu v zákoně a není tak zajištěna jejich ochrana, a to jak fyzická, pracovněprávní či ochrana osobnosti. (Nadační fond proti korupci, 2018). Prosadit návrh tohoto zákona má za cíl zvýšit míru identifikace protiprávního jednání, zejména pak jednání trestněprávního. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 14).

Osvěta

Ačkoliv ČR přijala v minulosti řadu protikorupčních opatření a v mezinárodních indexech dosahuje výrazného zlepšení, většina obyvatel není s tímto vývojem ztotožněna. Stále přetrvává nedůvěra občanů v právní stát, pocit nejednotných pravidel pro všechny, státní správu, a další jsou nebezpečným podhoubím pro radikalizaci občanů, kteří hledají rychlá a jednoduchá řešení na složité problémy. Cílem vlády je ve spolupráci s příslušnými rezorty představit občanům koordinovaný plán mediální prezentace seznamující veřejnost s výsledky boje s korupcí na jednotlivých úrovních zainteresovaných aktérů, který by měl sloužit k informování veřejnosti o boji s korupcí v ČR. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 14).

Dotační program Prevence korupčního jednání

Dotační program je sestaven na pomoc nevládním neziskovým organizacím, které např. *poskytují právní pomoc oznamovatelům protiprávního jednání či prosazují transparentnost ve veřejném sektoru.* (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022). Jedná se tedy o pomocné ruce státu v oblasti odhalování korupce a protiprávní činnosti. V současné době je pro ně připraven finanční balíček o částce 4 000 000 Kč, který bude mezi jednotlivé nevládní neziskové organizace alokován. (Vládní koncepce boje s korupcí 2018-2022, str. 14).

3 SUBJEKTY ZABÝVAJÍCÍ SE MĚŘENÍM KORUPCE

Korupce je celosvětový problém, který ohrožuje obyvatelstvo, morálku celé společnosti a ekonomickou situaci ve státech, a proto není překvapivé, že dané státy mají zájem zjistit míru korupce ve své zemi a vybudovat plány pro její odstranění. Existuje několik subjektů, které se zabývají zkoumáním a měřením korupce.

3.1 Světová banka

Jednou z nejnámějších institucí, která se zabývá zkoumáním korupce, je Světová banka (World Bank, dále jen SB). Jedná se o rozvojovou instituci, která vznikla v roce 1944. Jedním z cílů SB je snížit do roku 2030 podíl světové populace, která žije v extrémní chudobě na 3 %, a také podporovat společnou prosperitu, a to zvýšením příjmů pro nejhudších 40 % lidí v každé zemi. (The World Bank, 2018)

Světová banka se během své existence rozrostla o pět institucí, kterými jsou Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD), Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA), Mezinárodní finanční korporace (IFC), Multilaterální agentura pro investiční záruky (MIGA) a Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (ICSID). Společně tyto instituce tvoří Skupinu Světové banky.

Skupina SB pomáhá v důležitých oblastech rozvoje a poskytuje například širokou škálu finančních příspěvků, technickou pomoc a pomáhá zemím s uplatňováním inovativních řešení a s pomocí nich tak řešit problémy, kterým tyto země čelí. (The World Bank, 2019)

Skupina SB považuje jako hlavní výzvu ke splnění stanovených cílů, které má do roku 2030, právě korupci. Korupce má nepřiměřený dopad na chudé, kteří jsou nejzranitelnější, zvyšuje náklady a omezuje přístup ke službám v oblastech vzdělávání, zdravotnictví či soudnictví. To má v některých státech za následek to, že např. v Paraguayi vynaloží lidé největší částku (12,6 %) ze svých příjmů právě do úplatků. Každý takový úplatek pak okrádá chudé o rovné příležitosti v životě, neboť si to některé skupiny lidí nemohou dovolit.

Skupina SB považuje korupci za globální problém, který také vyžaduje globální řešení. Skupina SB pracuje na globální, národní i regionální úrovni s cílem být co nejbližší svým klientům a pomoci tak vybudovat transparentní a odpovědné instituce. Skupina SB pomáhá aktérům stanovit si kompetence potřebné k realizaci protikorupčních politik a postupů, který mají za cíl zlepšit výsledky a posílit veřejnou integritu. Zároveň Skupina SB má na svých projektech nulovou toleranci vůči korupci. Všechny potenciální projekty podrobuje přísné

kontrole. V návaznosti na nulovou toleranci Skupina SB v roce 2018 odepřela nebo jinak sankcionovala 83 firem a jednotlivců.

Na vládní úrovni Skupina SB pomohla např. Afghánistánu, který se snažil zlepšit řízení svých veřejných financí a vytvořit transparentnější systém zadávání veřejných zakázek. Národní úřad pro zadávání veřejných zakázek (NPA) přispěl k vytvoření transparentního systému zadávání zakázek a vládě pomohl ušetřit zhruba 270 milionů dolarů.

Mezi globální a regionální iniciativy skupiny SB patří:

- aktivní napomáhání při snaze dosáhnout transparentnosti a odpovědnosti,
- strategické podporování a angažování se v mezinárodních aliancích a regionálních protikorupčních fórech, jako je např. International Corruption Hunters Alliance (Mezinárodní aliance lovců korupce) či Regional Parliamentary Network (Regionální parlamentní síť),
- zapojování se do mezinárodních fór v boji s korupcí, včetně skupiny G20 a pracovní skupiny OECD, a další... (The World Bank, 2018)

3.2 Transparency International

Transparency International (TI) je další významná skupina bojující proti korupci. Jedná se o nevládní organizaci, která vznikla v roce 1993 a v současné době sídlí v Berlíně. TI založil spolu s dalšími i Peter Eigen, který působil jako vyšší funkcionář ve SB. V současné době má pobočky ve více než 100 zemích světa, kde spolupracuje s vládami, podniky i občany s cílem zastavit zneužívání moci, úplatkářství, tajných dohod a celkově odstranit veškerou korupci ze světa. TI je politicky nestranná, nezávislá a sama si určuje své programy a aktivity.

Mezi své dosavadní úspěchy řadí:

- vytvoření mezinárodních úmluv proti korupci,
- stíhání korupčních představitelů a zabavení jejich nezákonně získaného bohatství,
- zodpovědné chování organizací doma i v zahraničí. (Transparency International, 2018)

TI se v oblasti korupce věnuje několika tématům, mezi které patří lesnictví, mezivládní orgány, klimatické změny, politika a vláda, voda, humanitární pomoc, vzdělání, zdraví, justice, veřejné zakázky, chudoba a rozvoj, soukromý sektor, sport, whistleblowing, přístup k informacím, mezinárodní úmluvy, ochrana a bezpečnost, ropa a plyn.

Jedna z významných poboček TI je i od roku 1998 v České republice. Jejím posláním je mapovat stav korupce v ČR a svou aktivní činností přispívat k jejímu omezení. (Transparency International, 2019d)

3.3 Další vybrané subjekty měřící korupci

Political Risk Services Group

Skupina Political Risk Services (PRS) patří k nevlivnější skupině na světě pro řízení, hodnocení a sledování rizik. Tento systém vznikl v roce 1979 ve spolupráci s Ústřední zpravodajskou službou (CIA) a americkým ministerstvem zahraničí. Za zrodem systému stojí profesori Bill Coplin a Michael O'Leary ze Syracuse Univerzity. Jejich cílem bylo vytvořit přesný způsob kvantifikace rizik v dané zemi. Cílem PRS je sledovat mezinárodní rizika a mapovat jejich význam pro investory, podniky a akademiky (PRS Group, 2019a)

Světové ekonomické fórum

Světové ekonomické fórum neboli World Economic Forum (WEF) je mezinárodní organizace pro spolupráci veřejného a soukromého sektoru. WEF zapojuje přední politické, obchodní a jiné vedoucí představitele do tvorby globálních, regionálních a průmyslových agend. WEF bylo založeno v roce 1971 jako nezisková nadace a v současné době sídlí ve švýcarské Ženevě. WEF usiluje o prosazení podnikatelského ducha v globálním veřejném zájmu a zároveň o dodržování nejvyšších standardů řízení. Přístup WEF se opírá o takový názor, že ekonomický růst a pokrok není udržitelný bez sociálního rozvoje, zatímco sociální rozvoj není bez ekonomického proveditelný. (WEF, 2019b)

Fórum je známe pro své výroční zasedání v Davos-Klosters. Již několik let se scházejí podnikatelé, představitelé vlád a občanských společností a diskutují o hlavních globálních problémech a jejich řešeních. (WEF, 2019a)

Gallup International Association

Gallup International Association (GIA) je nezisková organizace založená Dr. Georgem Gallupem v roce 1947 v anglickém Sussexu. GIA slouží pro nezávislý výzkum trhu, a to zejména v politických, sociálních a ekonomických oblastech. V současné době pokrývá prostřednictvím svých členů, spolupracovníků a sdružení, více než 60 zemí na všech kontinentech. (Gallup International, 2017)

Freedom House

Freedom House (FH) je nezávislá organizace, která se věnuje rozšiřování svobody a demokracie po celém světě. Byla založena v roce 1941 jako první americká organizace, která

podporovala celosvětový rozvoj svobody. Organizace vznikla jako reakce na hrozbu nacismu a totality a po druhé světové válce začala bojovat proti hrozbě dvacátého století, tedy komunismu. Mezi zakladatele patřila skupina vlivných Američanů, jako novináři, podnikatelé, akademici a další. Mezi ty nejznámější lze zařadit republikánského prezidentského kandidáta Wendella Willkie, bývalou první dámu Spojených států amerických Eleanor Roosevelt, či bývalého amerického prezidenta Franklina D. Roosevelta. (Freedom House, 2018b)

FH analyzuje výzvy spojené se svobodou, obhájí politická práva a občanské svobody, podporuje aktivity, kteří hájí lidská práva a kteří podporují demokratické změny. FH tak zesiluje hlasy těch, kteří bojují za svobodu v represivních společnostech a bojují proti autoritářskému úsilí, které se snaží o oslabení mezinárodní kontroly jejich režimů. Organizace propaguje názor, že svoboda je možná pouze v právním státě a v demokratickém politickém prostředí, ve kterém se jednotlivé vlády zodpovídají svým lidem, kde je zaručena svoboda projevu, sdružování a víry, jakož i respektování práv menšin a žen. (Freedom House, 2018a)

Organizace vydává jak specializované, tak pravidelné reporty. Mezi pravidelné reporty se řadí:

- **Svoboda tisku** (Freedom of the Press) – na základě celosvětového průzkumu zkoumá svobodu tisku,
- **Index Transformace** (Nations in Transit) - hodnotí podmínky v postkomunistickém světě
- **Svoboda internetu** (Freedom on the Net) – hodnotí úroveň svobody na internetu v jednotlivých státech
- **Svoboda ve světě** (Freedom in the World) - analyzuje stav politických práv a občanských svobod po celém světě (Freedom House, 2018c)

Evropská banka pro obnovu a rozvoj

Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD) byla založena v roce 1991 v Londýně s cílem transformovat země střední a východní Evropy, které zasáhla studená válka, k tržně orientovaným ekonomikám a podpoře soukromé a podnikatelské iniciativy. Postupně se mezi země, kterým banka pomáhá, přidaly i Mongolsko (2006), Turecko (2009), Jordánsko, Tunisko, Maroko, Egypt, Kosovo (všechny 2012), Kypr (2014), Řecko (2015) a Libanon (2017). Mezi akcionáři EBRD lze nalézt vedle 67 zemí také Evropskou unii a Evropskou investiční banku. Banka má politický mandát a pomáhá pouze zemím, které se hlásí k zásadám parlamentní demokracie a pluralismu. Finanční prostředky z EBRD putují jak podnikům v soukromém

sektoru, tak i formou přímých investic a úvěrů finančním institucím a do oblastí dopravy, energetiky, vody a hygienické infrastruktury. (EBRD, 2019a; EUR-Lex, 2019).

Česká republika se v roce 2007 stala první zemí, která se přeorientovala ze země, které EBRD pomáhala, na zemi, která pomáhá ostatním. ČR má 0,85% podíl na základním kapitálu a je tak významným přispěvatelem. ČR se podílí na aktivitách investičního rámce pro západní Balkán, přispívá do Fondu pro energetickou účinnost a životní prostředí ve východní Evropě a také je významným zdrojem přímých zahraničních investic. (EBRD, 2019b)

The Heritage Foundation

Heritage Foundation (HF) je nevládní nezávislá organizace založená v roce 1973. Od svého vzniku se věnuje prosazování principů svobodného podnikání, omezené vlády, individuální svobody, tradičních amerických hodnot a silné národní obrany. Hlavní vizí organizace je vybudovat Ameriku, kde bude prosperovat svoboda, příležitost, prosperita a celkově občanská společnost. Zaměstnanci provádějí přesné a včasné výzkumy klíčových otázek veřejné politiky a následně je demonstrují svým primárním posluchačům, kterými jsou členové Kongresu, klíčový kongresový pracovníci, politici ve výkonné moci, národní zpravodajská média, akademické a politické organizace. HF je financována pomocí soukromých finančních příspěvků od více jak 500 000 členů. (Heritage Foundation, 2019e)

4 METODY MĚŘENÍ KORUPCE

Korupce se nedá měřit přímo, neboť se jedná o skrývanou činnost, která nevykazuje žádné oficiální statistiky, jako je například policejní statistika o počtu dopravních nehod. Data se nejčastěji získávají z tzv. měkkých dat či dat kardinálních. Měkká data jsou zpochybňována pro svou relevantnost, avšak v současné době existuje řada alternativních přístupů, kterými lze odhadnout stupeň korupce v jednotlivých státech či regionech.

Mezi takové přístupy lze zařadit hodnocení expertů, kteří jsou odborníci z praxe a pomocí vzorců a metod dokáží přiblížit míru korupce v daném státě. Dalšími přístupy jsou šetření v rámci firem a obyvatel, složené indexy a metody s pomocí využití objektivních dat. (Volejníková, 2007, str. 27-28)

4.1 Expertní hodnocení

Prvním způsobem, jak se dá změřit korupce, jsou názory expertů. V této souvislosti jsou za experty považovány např. ratingové agentury či konzultanti mezinárodních institucí a hodnocení vykonávají prostřednictvím studií a analýz. Expertní hodnocení bývá využíváno nejčastěji, neboť jej lze považovat za objektivnější než například pohled místních obyvatel. Pohled expertů nejčastěji vyjadřuje míru ekonomického, finančního a politického rizika či transparentnost podnikatelského prostředí pro potřeby zahraničních investorů. (Volejníková, 2007, str. 27)

4.1.1 International Country Risk Guide

Tato studie je připravována každoročně již od roku 1980 organizací PRS. Model slouží pro prognózování finančního, ekonomického a politického rizika. Každé riziko se dále člení na několik proměnných, např. ve finančním riziku se hodnotí zahraniční dluh, procento vývozu a dovozu zboží a služeb. V ekonomickém riziku je posuzováno HDP na obyvatele, růst reálného HDP či roční míra inflace. V politickém riziku je pak zahrnuta korupce v dané zemi, socioekonomické podmínky či stabilita vlády. Celkem je 22 proměnných ve všech 3 kategoriích. Zároveň je možné jednotlivým faktorům přiložit větší váhu, pokud jsou např. zvláště rizikové. Výhodou modelu je, že umožňuje uživatelům provádět vlastní hodnocení rizik na základě modelu, nebo jeho modifikaci. Výpočet se provádí sečtením finančního, ekonomického a politického rizika dané země a výsledek se vynásobí číslem 0,5. Tento model využívají banky, nadnárodní korporace, koncerny, devizoví obchodníci, dovozci, vývozci a mnoho dalších. S pomocí modelu ICRG je také možné určit pro jednotlivá rizika jejich vývoj do budoucna. (ICRG Methodology, 2019b)

4.1.2 Souhrnný Index (Governance Matters)

Worldwide Governance Indicators (WGI) tvoří souhrnný index Governance Matters. WGI je dlouhodobý výzkumný projekt, který má pod záštitou Světová banka a který mapuje vývoj indikátorů správy. WGI je pravidelně sestavován od roku 1996 a zahrnuje více než 200 zemí. Jak uvádí Volejníková (2007, str. 31) WGI se skládá z šesti ukazatelů, které jsou rozřazeny do třech základních složek kvality správy a každé této složce jsou přiřazeny indexy institucionální kvality, které popisují její stav v zemi.

- a) proces, kterými jsou vlády vybírány, kontrolovány a nahrazovány
 1. **Hlas a zodpovědnost** (Voice and Accountability) – zkoumání, do jaké míry se občané dané země mohou účastnit výběru své vlády, zda je svoboda projevu, svoboda sdružování a zda jsou v zemi svobodná média
 2. **Politická stabilita a absence násilí/terorismu** (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism) – zkoumání pravděpodobnosti, že bude vláda destabilizována nebo svržena protiústavními či násilnými prostředky, včetně politicky motivovaného násilí a terorismu
- b) Schopnost vlády efektivně formulovat a zavádět zdravou politiku
 3. **Vládní (účinnost) efektivita** (Government Effectiveness) – zachycení vnímání kvality veřejných služeb, veřejné správy a míru nezávislosti na politických tlacích, kvalitě politiky a schopnost vlády dostát svých závazků
 4. **Regulátor kvality** (Regulatory Quality) – schopnost vlády formulovat a zavádět zdravou politiku a společně s jejími předpisy podporovat rozvoj soukromého sektoru
- c) Respekt občanů a státu před institucemi, které řídí ekonomické a sociální procesy mezi nimi
 5. **Právní stát** (Rule of Law) – důvěra v dodržování pravidel společnosti, zejména vymáhání smluv, vlastnických práv, fungování policie a soudů, a pravděpodobnost kriminality a násilí
 6. **Kontrola korupce** (Control of Corruption) – mapování, do jaké míry je zneužívána veřejná moc pro soukromé zisky, což zahrnuje jak drobnou, tak velkou formu korupce. (Kaufmann, 2010, str. 4)

Z výše uvedeného je patrné, že korupce je zařazena jako samostatný index institucionální kvality. Zdrojová data pocházejí od podnikatelů, odborníků z veřejných, soukromých a nevládních sektorů z celého světa. Každý index je klasifikován hodnotami v intervalu <-2,5

až + 2,5>. Výsledná hodnota se následně převádí do procentuálních hodnot od 0 do 100. Čím vyšších hodnot nabývá hodnota ukazatele, tím lépe je příslušná složka kvality správy vnímána. Smyslem celého indexu je tak posoudit celkovou úroveň kvality správy v dané zemi a podle dosažených výsledků sestavit vhodné programy pro budoucí vývoj. (Volejníková, 2007, str. 31,32).

Výsledky z části kontrola korupce v ČR v letech 1996-2014 jsou v příloze A.

4.2 Šetření v rámci firem a obyvatel

Druhou skupinou v rámci měření korupce je šetření v rámci firem a obyvatel. Tato šetření provádějí instituce na základě standardních statistických metod. Údaje získávají od obyvatel či firem. Tento styl měření nemusí být vždycky přesný, neboť globalizuje názory veřejnosti, které mohou být zkresleny aktuální politickou či ekonomickou situací v zemi, či svým ekonomickým postavením. Přesto je třeba brát na tyto výsledky zřetel, neboť vyjadřují názory občanů, kteří žijí v dané zemi a lépe tak dokáží popsat a ohodnotit hrozby svého prostředí. (Volejníková, 2007, str. 32)

4.2.1 Globální barometr korupce

Globální barometr korupce neboli Global Corruption Barometer (GCB) vydává ročně Transparency International s pomocí podkladových materiálů agentury Gallup International od roku 2003. GCB je výhradně založen na průzkumu veřejného mínění, kdy zkoumá názory široké veřejnosti na korupci a identifikuje její hlavní oblasti. (Volejníková, 2007)

Dotazník se v posledních průzkumu skládal z celkem 14 otázek. Respondenti byli tázáni např. zda oni, nebo členové jejich domácnosti, podplatili v posledních 12 měsících alespoň jednoho pracovníka dané veřejné služby, zda by strávili celý den u soudu, aby mohli vypovídat v případě korupce, z jakého důvodu nenahlašují případ korupce, nebo zda si myslí, že může obyčejný člověk bojovat proti korupci a sám něco změnit.

V posledním výzkumu byly zahrnuty výsledky ze 119 zemí, území a regionů po celém světě a výzkum proběhl v období od března 2014 do ledna 2017, kdy bylo dotázáno 162 136 respondentů. Z posledních výsledků vyplývá, že každý rok musí každý čtvrtý člověk uplatit pracovníka veřejných služeb, nejčastěji příslušníka policie nebo své volené zástupce. Přestože se tolik lidí setkává s úplatky, více než polovina dotazovaných respondentů uvedla, že věří, že lidé mohou učinit pomocí boje proti korupci nějaký rozdíl. (Pring, 2017)

4.2.2 Index plátců úplatků

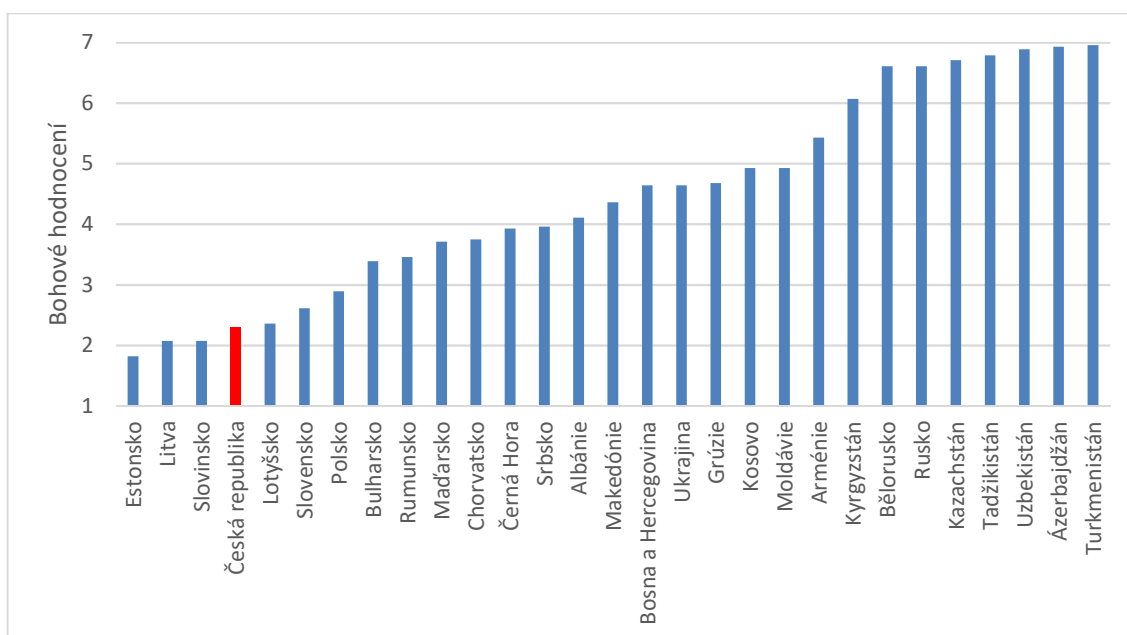
Index plátců úplatků jinak také Bribe Payers Index (BPI) je index, který zveřejňuje TI od roku 1999. Index byl sestaven od tohoto roku prozatím pětkrát, naposledy v roce 2011. BPI je založen na porovnání 28 největších ekonomik světa podle toho, jaká je pravděpodobnost dané země k nabízení úplatků v zahraničí. Země jsou hodnoceny na stupnici od 0-10, kdy hodnota 10 znamená, že země exportuje bez korupce.

Největší světové ekonomiky zařazené do výzkumu pokrývají téměř 80 % celkového světového odlivu zboží, služeb a investic. Zapojování dovozců a vývozců do podplácení vytváří nestabilitu jak pro samotné společnosti, tak pro pověst dané země. Nelze opomenout ani nepříznivý dopad na veřejný blahobyt, snižování kvality veřejných služeb či podkopávání důvěry ve veřejné instituce. Jako příklad lze uvést společnosti z Číny a Ruska. Tyto země se opakovaně umisťují na chvostu indexu a vzhledem k tomu, jak je význam těchto zemí v mezinárodním měřítku významný, je jejich výsledek alarmující. (Hardoon, Heinrich, 2011) Česká republika není v tomto indexu zahrnuta.

Výsledky indexu z roku 2011 jsou v příloze B.

4.2.3 Index Transformace

Index transformace (Nation in Transit) je výzkumný projekt vydávaný organizací FH od roku 1995. Index je zaměřený na úroveň demokracie ve 29 bývalých komunistických zemích střední Evropy a střední Asie. Skóre demokracie a hodnocení státního režimu jsou hodnoceny na stupnici do 1 do 7, přičemž 1 představuje nejvyšší úroveň demokratického pokroku zatímco 7 nejnižší. Bodové hodnocení je dále rozděleno do pěti kategorií. Nejlepší úroveň je označena jako konsolidovaná demokracie, dále semi-konsolidovaná demokracie, přechodný režim vlády nebo hybridní režim, polo-konsolidovaný autoritářský režim a nejhůře konsolidovaný autoritářský systém. (Freedom House, 2018e)

Obrázek 1 - Index transformace za rok 2018

Zdroj: vlastní zpracování, Freedom House 2018

Poslední hodnocení proběhlo od 1. ledna do 31. prosince 2017. V tomto výzkumu byl zaznamenán nejvýraznější pokles v historii projektu, kdy 19 z 29 zemí zaznamenalo pokles celkového skóre demokracie. Mezi tyto země se řadí i ČR, která zaznamenala pokles z 2,25 na 2,29. Přesto se ČR řadí mezi čtyři nejlépe hodnocené země. (Freedom House, 2018). Nejlépe je dlouhodobě hodnoceno Estonsko, které vykazuje skóre 1,82, naopak nejhůře je hodnocen Turkmenistán, který měl při posledním průzkumu skóre 6,96.

4.2.4 Bertelsmannův index transformace

Bertelsmannův index transformace (Bertelsmann Transformation Index) analyzuje demokracii a tržní hospodářství a také kvalitu politického vedení. Index kombinuje kvalitativní hloubkové hodnocení s kvantitativními výsledky. Index je rozdělen na Status Index a Governance Index. Do indexu je zapojeno 129 zemí a je aktualizován každé dva roky. Indexy jsou pak hodnoceny na škále od 1 do 10, čím je číslo vyšší, tím je pokročilejší a kvalitnější transformace v daném státě. Země zařazené do indexů musí splňovat tři kritéria: země zatím nedosáhla plné stabilizace demokracie a tržního hospodářství, její populace je více než 2 miliony a je vedena jako svrchovaný stát.

Status Index – v tomto indexu se sleduje stav politické a ekonomické transformace. Data jsou posuzována z několika oblastí, jako např. právní řád, politická a sociální integrace, stabilita institucí, měnová a cenová stabilita, úroveň socioekonomického rozvoje nebo hospodářského růstu. Pozitivní zprávou je, že ČR je aktuálně na prvním místě v žebříčku všech zemí. Znamená to tedy, že ČR je demokratickou zemí se zdravým tržním hospodářstvím.

Governance Index – hodnotí, jakým politickým stylem je daná země vedena k demokracii a kvalitnímu tržnímu hospodářství. Hodnocena je zde mezinárodní spolupráce, schopnost vládního řízení, efektivní vynakládání zdrojů a další. Osvětluje tedy faktory, která buď danou zemi vedou či nevedou k demokracii a tržnímu hospodářství. Úspěšné řízení lze definovat jako schopnost vlády efektivně vynakládat své zdroje a důslednost při dosahování svých cílů. Česká republika je v tomto indexu hodnocena 7,03 body a obsazuje 7. místo. (Methodology, 2019)

Výsledky indexu z roku 2018 jsou v příloze C.

4.3 Složené indexy

Složené indexy jsou sestavovány spojením již několika existujících indikátorů korupce. Hlavní výhodou složených indexů je zahrnutí informací z více zdrojů a tím dochází k eliminaci odchylek od získaných indexů.

4.3.1 Index vnímání korupce (Corruption Perception Index)

Index vnímání korupce (CPI) je jeden z nejznámějších a nejpoužívanějších ukazatelů měření korupce. Poprvé byl sestaven v roce 1995 organizací TI a od té doby vydává každý rok aktuální pohled na korupci ve veřejném sektoru. Index se stal v mnoha zemích impulsem k vytváření a zavádění protikorupčních aktivit, neboť do té doby neexistoval žádný index, který by porovnával korupční prostředí v různých státech světa.

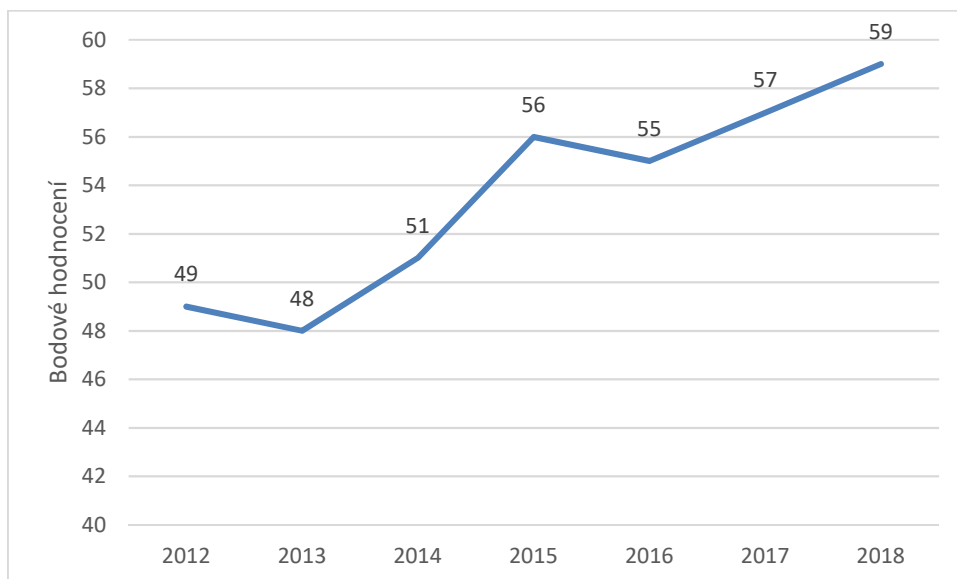
Aby byla vypovídající hodnota co nejvyšší, spočívá metodologie ve sběru různých vzorků z průzkumů expertních mínění, které byly provedeny nezávislými institucemi. Výsledky se proto odrážejí na vnímání odborníků a podnikatelů, nikoli široké veřejnosti. Pro zdrojový indikátor do roku 2011 platila tři základní pravidla, a to umožnit srovnání více zemí, měřit celkovou míru korupce a sesbíraná data nesměla být starší více jak 3 roky. TI přišlo v roce 2012 s novelizací, kdy sesbírané vzorky nesměly být starší více jak jeden rok z důvodu přesnějších výsledků. (Transparency International, 2019c)

Státy jsou hodnoceny na stupnici 0-100 kde čím je číslo vyšší, znamená nižší míru korupce. Výsledky pravidelně ukazují, že země, které mají skóre 90 a vyšší, jsou převážně bohaté země, zatímco ty na chvostu žebříčku, jsou země chudé. Úroveň korupce v dané zemi je tak jednou z klíčových překážek udržitelného rozvoje. (Transparency International, 2019a)

Posledního průzkumu z roku 2018 se zúčastnilo 180 zemí. Více než dvě třetiny zemí dosáhly v tomto indexu na méně než 50 bodů, přičemž průměrné skóre bylo pouze 43 bodů. To dokazuje, že přetrvává neúspěch většiny zemí kontrolovat korupci, a to přispívá v demokratickou krizi v jednotlivých státech. Přestože některé státy představují výjimky

a dokáží s korupcí bojovat, ve většině zemí přetrvává problém a tyto země nedokáží proti korupci zasáhnout.

Pozitivní zprávou je, že se ČR v posledních letech posouvá žebříčkem výše. V aktuálním indexu si dělí 38. místo společně se zeměmi Kypr a Litva a náleží jí 59 bodů, tedy nejvíce za posledních 7 let. (Transparency International, 2018b)

Obrázek 2 - Vývoj CPI v České republice 2012-2018

Zdroj: vlastní zpracování, Transparency International 2018

Výsledky indexu z roku 2018 jsou v příloze D.

4.4 Využití objektivních dat

Objektivní indikátory jsou kalkulovány na základě tvrdých, objektivně měřitelných dat. Místo expertního hodnocení je tedy využito přímých zkušeností firem, které k ovlivňování veřejných rozhodnutí využívají soukromé prostředky. Výsledkem objektivního šetření je kvantifikace poměru obchodních transakcí spojených s korupčními platbami a úplatky státním úředníkům. (Volejníková, 2007, str. 52)

4.4.1 Index V4

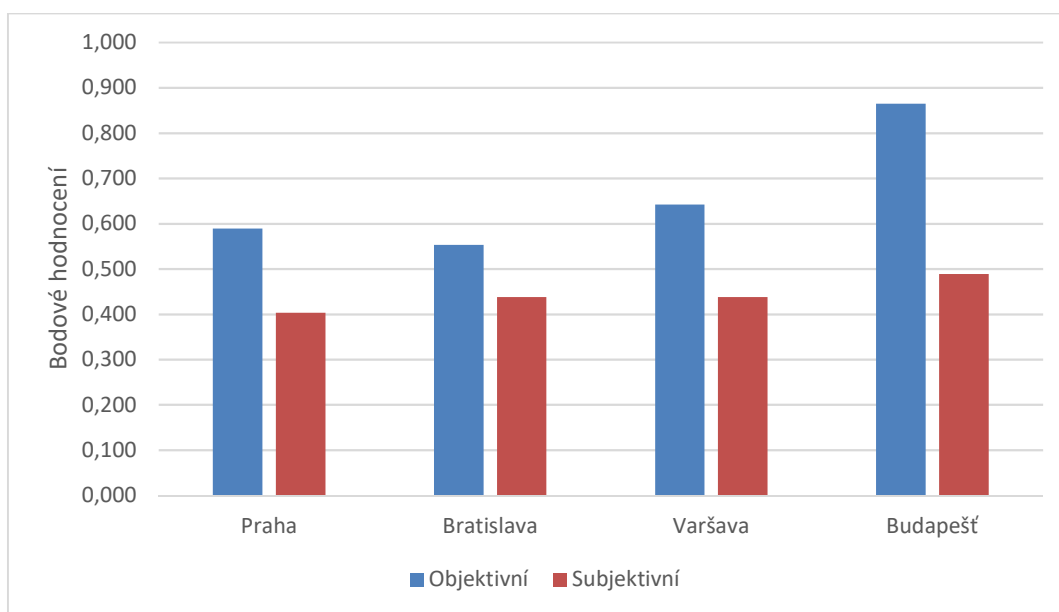
Index V4 vznikl v roce 2004 ve spolupráci TI se společností GfK Praha a měří institucionální sklon ke korupci v zemích tzv. Visegrádské čtyřky (V4). Předmětem výzkumu je zjistit, jaké protikorupční nástroje využívají ve veřejné správě hlavní města V4 – Praha, Bratislava, Budapešť a Varšava a současně zjistit funkčnost těchto nástrojů. Mezi zkoumané nástroje se řadí oblast zadávání veřejných zakázek, interní audit, kontrolní mechanismy, oblast

etických kodexů, oblast střetu zájmů a informační otevřenost veřejné správy, tedy přístup veřejnosti k informacím.

Sběr dat proběhl ve dvou fázích. V té první se zjišťovala tzv. tvrdá data vypovídající o existenci protikorupčních nástrojů a mechanismů ve veřejné správě hlavních měst. Sběr dat probíhal formou obsahové analýzy dokumentů společně s rozhovory zástupců magistrátů jednotlivých měst. Druhá fáze zjišťovala vnímání účinnosti nástrojů ze strany zainteresované veřejnosti. Následně proběhlo také osobní dotazování mezi zaměstnanci magistrátů hlavních měst V4, členy zastupitelstev těchto měst, s novináři, podnikateli a zástupci nevládních organizací. V každém městě bylo dotázáno 100 respondentů. (Transparency International, 2004). Výsledný index nabývá hodnot <0-1> kdy 0 značí absenci protikorupčních opatření ve veřejné správě a 1 znamená, že všechna dotazovaná opatření jsou využívána.

Obrázek č. 3 zobrazuje komparaci objektivního a subjektivního hodnocení indexu V4. Objektivní index hodnotí existenci protikorupčních nástrojů ve veřejné správě, zatímco subjektivní hodnotí funkčnost těchto nástrojů. (Transparency International, 2004)

Jak je z obrázku č. 3 patrné, Praha se v objektivním hodnocení nachází na třetím místě a to značí absenci protikorupčních opatření ve veřejné správě. Kromě toho jsou tyto nástroje nejméně funkční. Oproti tomu Budapešť se snaží do veřejné správy zakomponovat co nejvíce protikorupčních opatření a podle výsledku subjektivního hodnocení jsou tato opatření účinná.

Obrázek 3 - Komparace objektivního a subjektivního indexu

Zdroj: vlastní zpracování, Transparency International, 2004

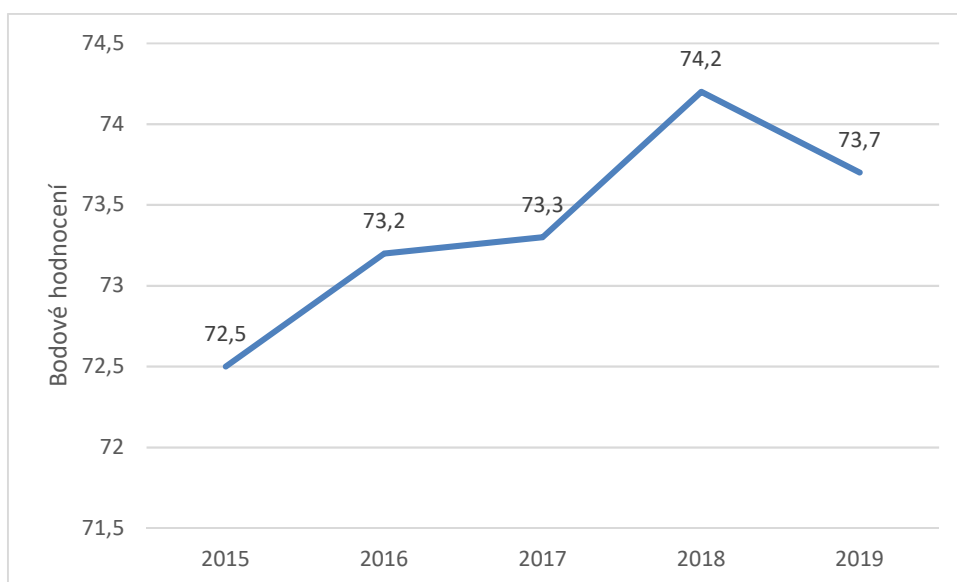
4.4.2 Index ekonomické svobody

Index ekonomické svobody (Index of Economic Freedom) je vydávaný pravidelně od roku 1995 organizací Heritage Foundation. Zaměřuje se na porovnání ekonomické svobody v několika zemích světa. Index zkoumá čtyři klíčové aspekty ekonomického a podnikatelského prostředí:

- 1) Právní stát – majetková práva, vládní integrita, účinnost soudů
- 2) Vláda – vládní výdaje, daňové zatížení, fiskální zdraví
- 3) Regulační činnost – svoboda podnikání, práce, měnová svoboda
- 4) Otevřenost trhu – svoboda obchodu, investic, finanční svoboda

Jednotlivé kategorie jsou posuzovány pomocí 12 specifických složek, z nichž každý nabývá hodnot na stupnici od <0-100>. Následně je vypočítán z dílčích proměnných vážený průměr a výsledné číslo označuje stupeň ekonomické svobody pro každou danou ekonomiku (IEF). Zároveň platí, že čím je číslo vyšší, tím je větší ekonomická svoboda v daném státě. (Heritage Foundation, 2019a)

Výsledný index tak může pomoci zemím s vysokým výsledným skóre nalákat nové zahraniční investory, neboť vysoké skóre jim říká, že v dané zemi je dlouhodobý hospodářský růst, podnikatelé se při problému mohou obrátit bez problémů na soud a potřebná administrativa s vedením podnikání je zatíží jen minimálně. (Gola, 2018)

Obrázek 4 - Vývoj IEF v ČR v letech 2015-2019

Zdroj: vlastní úprava, Heritage, Foundation, 2019

Obrázek č. 4 znázorňuje vývoj IEF v České republice v letech 2015-2019. V posledních průzkumu se ČR umístila na 23. místě mezi Malajsií a Německem. Nejlépe je na tom v posledních letech Hong Kong, který má celkové skóre 90,2 bodů. Na prvních pěti místech se dále umístily Singapore (89,4 bodů), Nový Zéland (84,4 bodů), Švýcarsko (81,9 bodů) a Austrálie (80,9 bodů). Na chvostu žebříčku jsou pak země jako Severní Korea (5,9 bodů), Venezuela (25,9 bodů) či Kuba (27,8 bodů) (Heritage Foundation, 2019b).

Výsledky IEF v Evropě 2019 jsou v příloze E.

4.5 Zhodnocení možností měření korupce

Z výše popsaných metod měření korupce lze konstatovat, že se nabízí nespočet možností, jak korupci měřit. Každá metoda měření je rozdílná a přináší tak různé výsledky. Za nejvíce relevantní lze považovat složené indexy, které kombinují několik technik sběru dat a eliminují tím hrozbu, že budou jednotlivé odpovědi zkresleny, např. obyvateli jednotlivých států. Důkazem je toho i index CPI, který je celosvětově velmi uznávaný a státy se tak snaží o co nejlepší umístění. Historicky se ČR nejlépe umístila v tomto žebříčku v roce 2018 kdy dosáhla svého historického maxima, tedy 59 bodů.

Porovná-li další indexy, ze kterých jsou dostupná data a ČR se jich zúčastnila, nevychází v tom náš stát úplně nejhůře. Jako pozitivní výsledek lze hodnotit například Index transformace, kde se ČR umístila na čtvrtém místě z 28 postkomunistických zemí a vypovídá to tak o skutečnosti, že je ČR zemí s vysokou úrovní demokracie. Stejně tak dobře se ČR umístila také v Bertelsmannově indexu transformace, který poukazuje na kvalitu tržního hospodářství a úroveň vlády, kde obsadila v Management Indexu 7. místo ve Status indexu dokonce první místo z celkem 129 zemí. Je však nutné zmínit, že se tohoto měření neúčastní státy západní Evropy, které se v ostatních zmíněných indexech umísťují na předních příčkách. I přesto, je to pro ČR dobrou vizitkou.

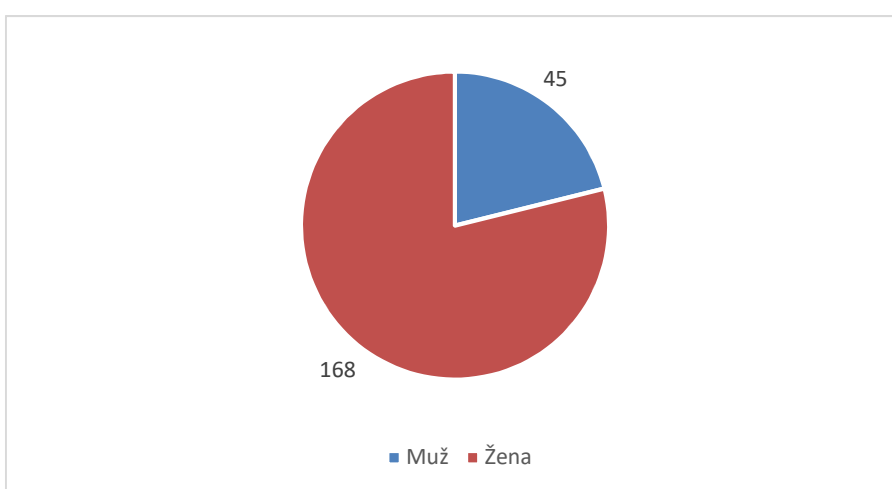
Obecně jsou tyto žebříčky sestavovány s budoucím přínosem, neboť pomáhají zemím mapovat, jaká je míra korupce v zemi, zda mají účinné protikorupční opatření a vlády mohou nasměrovat k dalším způsobům bojů proti korupci. Přínosným indexem je také pro státy index ekonomické svobody, neboť dobré výsledky mohou dané zemi zaručit příliv nových investorů a vysoké číslo je pro ně známkou, že má daná země ekonomickou svobodu.

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A JEHO VYHODNOCENÍ

Součástí bakalářské práce je také zjistit, jak se obyvatelé ČR staví ke korupci a zda s ní mají zkušenost. Sběr dat probíhal formou anonymního on-line dotazníku v březnu 2019. Dotazník obsahoval 14 otázek zaměřených na korupci a 5 identifikačních otázek (pohlaví, věk, ekonomické postavení, vzdělání a bydliště respondenta). Většina otázek byla uzavřených s možností výběru a u některých se respondenti mohli vyjádřit. Vzor dotazníku je přiložen v příloze E.

5.1 Charakteristika respondentů

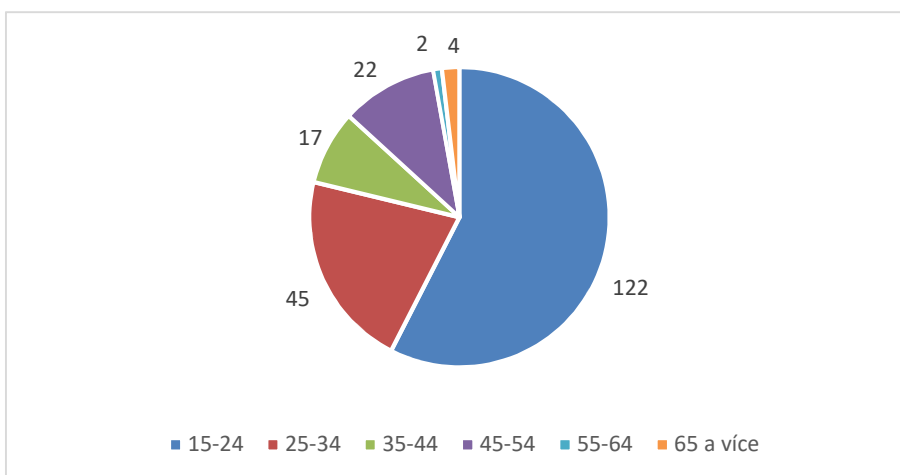
Dotazník vyplnilo celkem 213 respondentů, z toho 168 žen a 45 mužů.

Obrázek 5 – Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

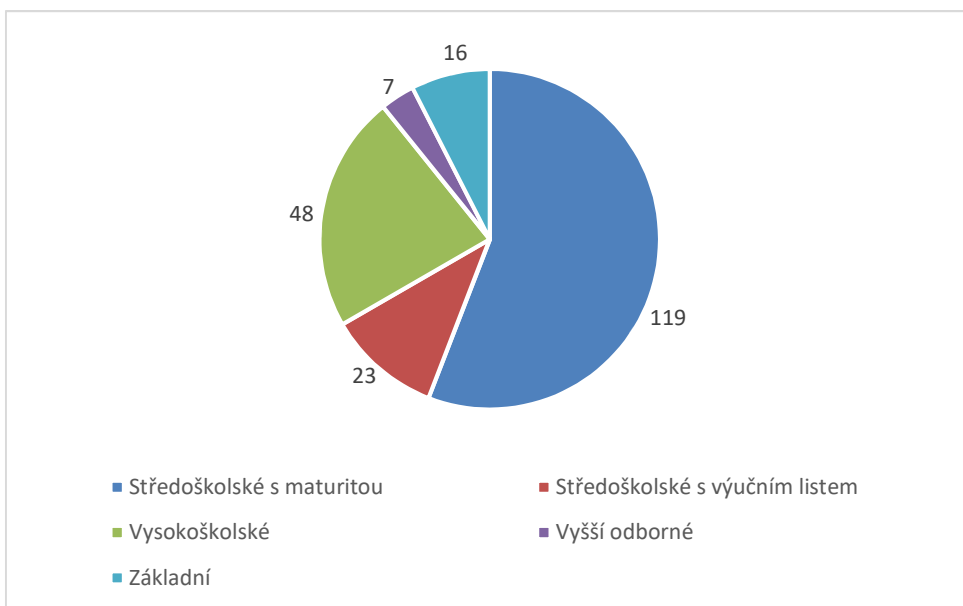
Nejpočetnější věkové zastoupení respondentů bylo v rozmezí 15-24 let. Nejméně zastoupená kategorie je věk 55-64 let.

Obrázek 6 – Věková kategorie respondentů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

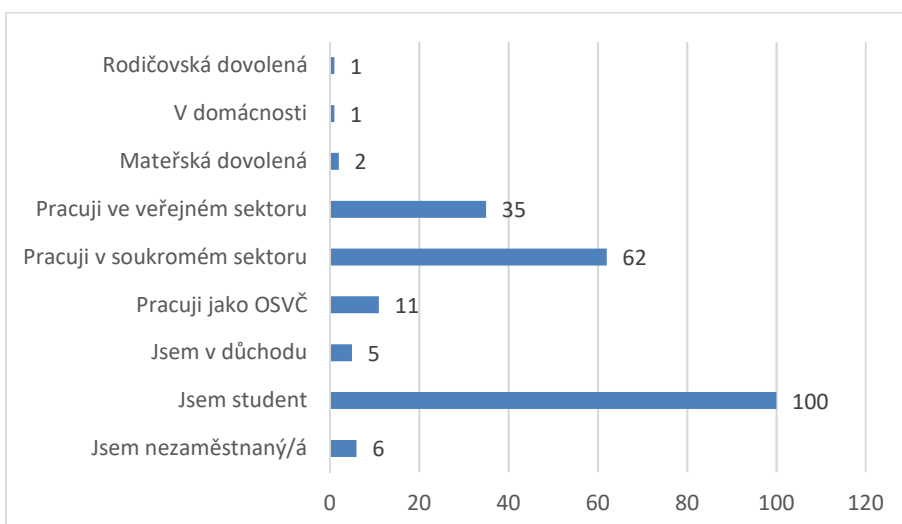
Výsledky další otázky na obrázku č. 8 znázorňují nejvyššího dosažené vzdělání respondentů. Nejvíce respondentů (56 %) uvedlo středoškolské vzdělání s maturitou a nejméně (3 %) Vyšší odborné vzdělání.

Obrázek 7 – Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

U otázky ekonomického postavení byla možnost výběru více odpovědí, neboť záměrem bylo zahrnout i respondenty, kteří např. pracují při studiu, či mají OSVČ. Nejvíce respondentů jsou studenti a dále pak pracující v soukromém sektoru. Celkem 11 respondentů uvedlo, že jsou studenti a zároveň pracují jako OSVČ (1), ve veřejném sektoru (2) a v soukromém sektoru (8).

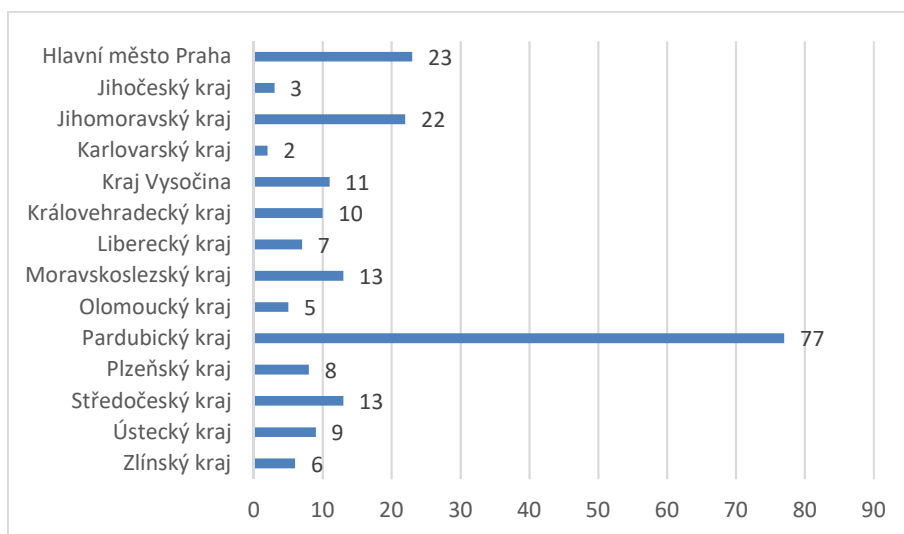

Obrázek 8 – Ekonomické postavení respondentů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

Zastoupení krajů je v dotazníku 100% a z každého kraje jsou vždy min. dvě odpovědi. Nejčastěji respondenti uváděli Pardubický kraj, Hlavní město Praha a Jihomoravský kraj. Stejně

jako u předchozí otázky, mohli respondenti zvolit více odpovědí. Dva kraje zvolili 4 respondenti z toho 2 studenti a 2 zaměstnaní v soukromém sektoru.

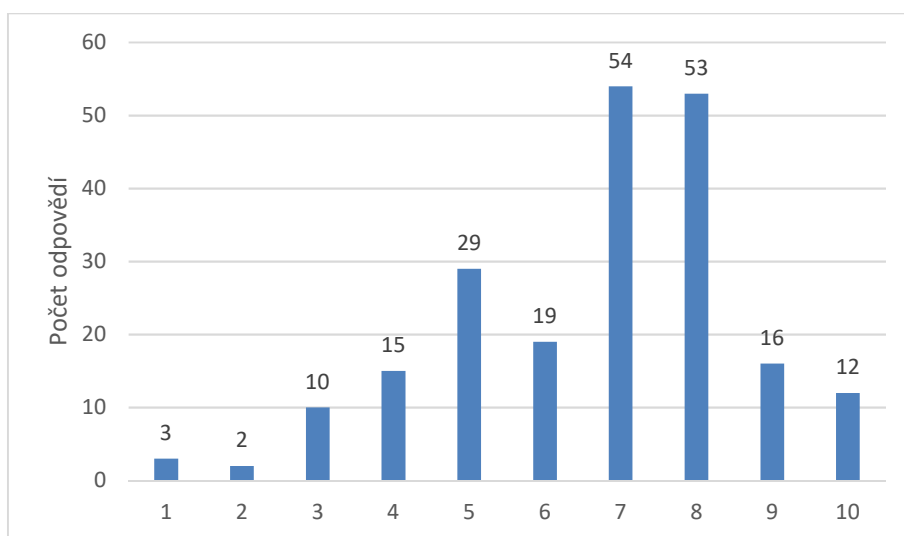

Obrázek 9 – Bydliště respondentů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

5.2 Výsledky dotazníkového šetření

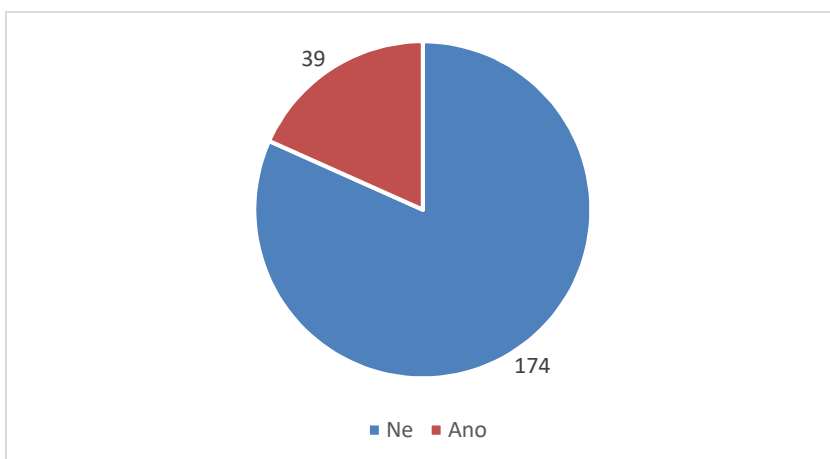
První otázka z otázek zaměřených na vnímání korupce byla, jak vnímají korupci respondenti na stupnici od 1 do 10, kde 1 představuje žádnou míru korupce a 10 naopak vysokou míru korupce. Jak zobrazuje obrázek č. 10, nejčastějšími odpovědi byly čísla 7 (54 odpovědí) a 8 (53 odpovědí). Zároveň odpovědi 1-3, které lze považovat za žádnou či velmi nízkou míru korupce, zvolilo pouze 15 respondentů. Je tedy patrné, že respondenti vnímají míru korupce v ČR jako vysokou.

Obrázek 10 - Vnímání korupce

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

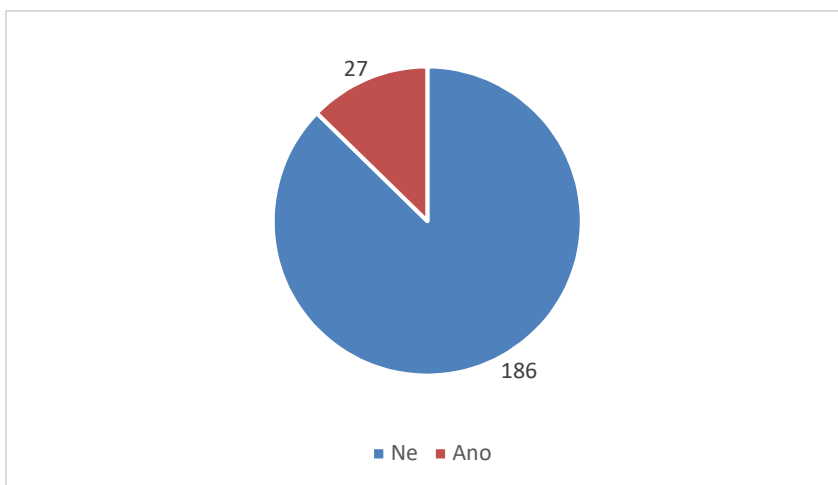
Následující otázky se zaměřovaly na osobní zkušenosti respondentů s korupcí. Celkem 39 respondentů uvedlo, že se již dostali do situace, kdy jim někdo nabízel úplatek.

Obrázek 11 – Zkušenosti respondentů s korupcí 1

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

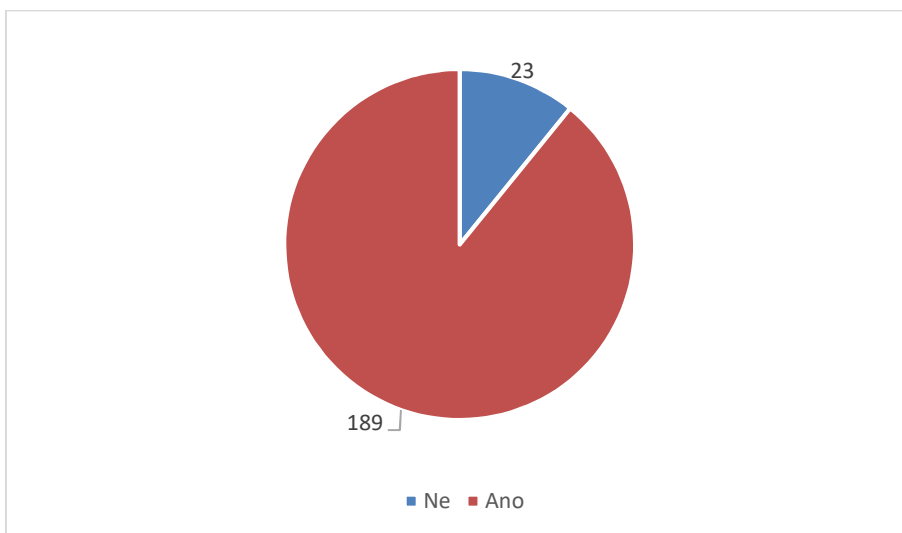
Obrázek č. 11 ukazuje, zda respondenti úplatek přijali. Z uvedených 27 respondentů, kteří přijali úplatek bylo 16 žen a 11 mužů. Pokud vezmeme v potaz, kolik žen a mužů vyplnilo dotazník, vychází, že úplatek by přijal každý čtvrtý muž a každá desátá žena. Pokud porovnáme současné ekonomické postavení respondentů, kteří zvolili odpověď ano, úplatky přijímají nejčastěji zaměstnanci v soukromém sektoru (11) a ve veřejném sektoru (5). Stále je však nezbytné zmínit, že 186 respondentů, tedy 87% respondentů úplatek nikdy nepřijali.

Obrázek 12 – Zkušenosti respondentů s korupcí 2

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

Další otázka v pořadí byla na to, jak se respondenti staví k úplatku, tedy zda je pro ně přijetí úplatku závažné korupční jednání. Zde se téměř většina shodla na odpovědi a uvedla, že je pro ně přijetí úplatku závažným korupčním jednáním. Pouhých 23 respondentů uvedlo odpověď ne, což se téměř shoduje s odpovědi na obrázku č. 13, kdy úplatek přijalo 27 respondentů.

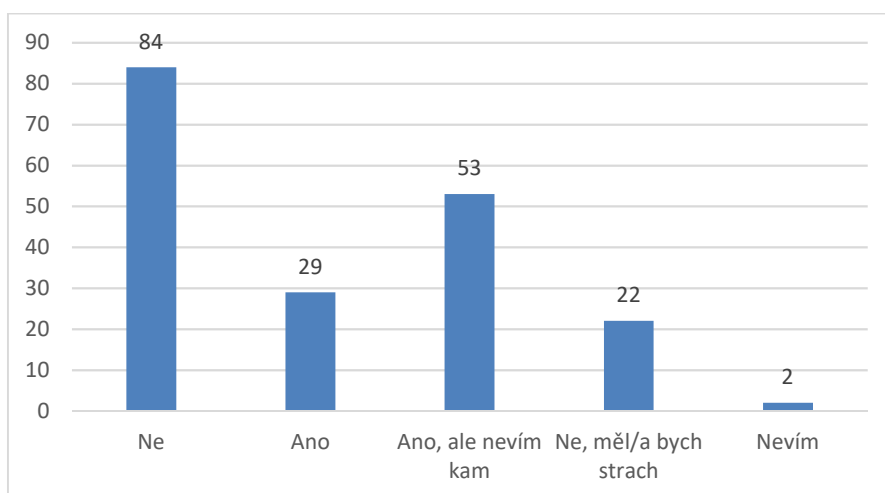

Obrázek 13 – Vnímání úplatku respondentů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

Další otázkou bylo zjišťováno, zda by respondenti nahlásili korupční jednání. Zde byly odpovědi trochu zajímavější, neboť zde mohli respondenti přímo vyjádřit svůj postoj k této problematice. Obrázek č. 14 je očištěn od otevřených odpovědí, a zobrazuje pouze odpovědi na předem dané možnosti odpovědí, tedy – Ano; ano, ale nevím kam; ne; ne, měl/a bych strach a nevím. Takto odpovědělo 190 respondentů. Zbylí respondenti uváděli většinou podobné odpovědi, a to, že by záleželo na situaci, závažnosti, jak velký úplatek by to měl být a kdo by jim úplatek nabízel. Je tedy možné uvažovat, že pokud by byl nabízen úplatek od známého, či kamaráda, uvažoval by respondent nad přijetím takového úplatku.

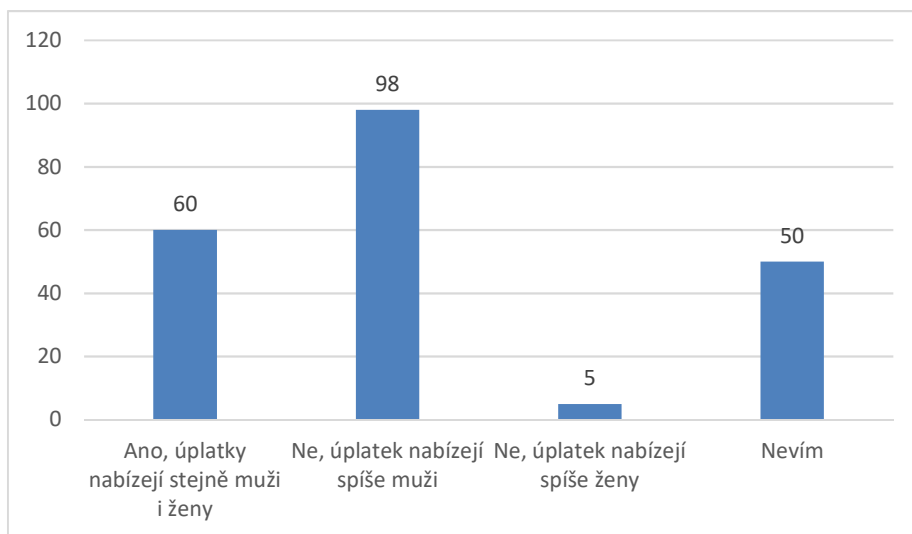
Celkem 106 respondentů uvedlo, že by úplatek nenahlásili. Z obrázku č. 14 je možné vyčíst, že 53 respondentů by úplatek nahlásilo, ale neví kam. Postoj obyvatel ČR je tedy k nahlašování korupce spíše negativní.

Obrázek 14 – Názor na nahlašování korupce respondentů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

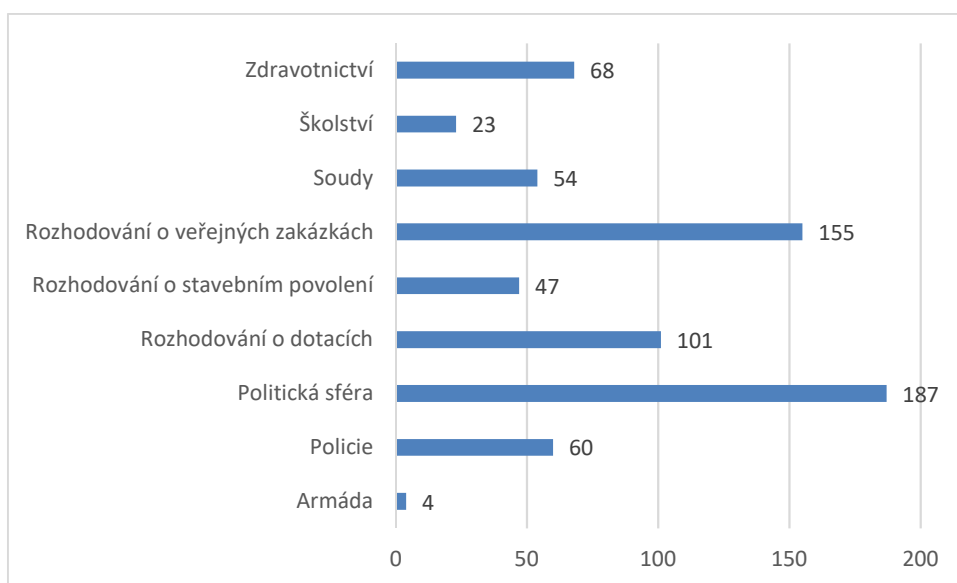
Další otázka byla zaměřena na to, zda si respondenti myslí, že je korupce genderově vyvážená, tedy zda nabízejí úplatek spíše ženy, nebo muži. Celkem 98 respondentů je přesvědčeno, že úplatky nabízejí spíše muži. Z těchto 98 respondentů bylo 17 mužů a 81 žen.

Obrázek 15 – Genderová vyváženost korupce

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

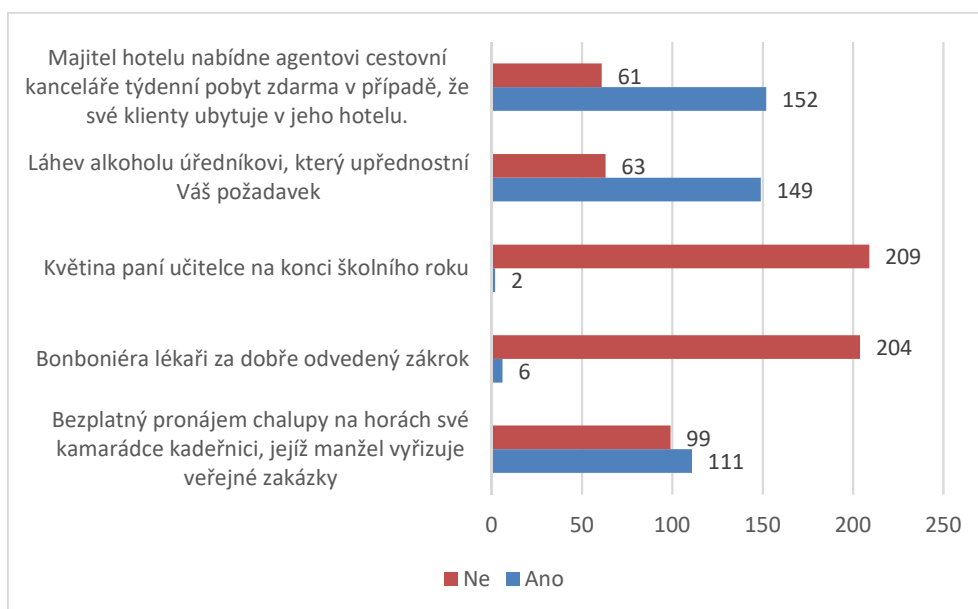
Následující otázka byla zaměřena na odvětví a služby, které respondenti považují za nejvíce úplatné. U této otázky byla možnost zvolit více odpovědí, zpravidla jeden respondent zvolil min. 3 odpovědi. Nejvíce negativně je hodnocena politická sféra, která se s 187 hlasy umístila na prvním místě. Hned za politickou sférou je rozhodování o veřejných zakázkách a s větším odstupem pak rozhodování o dotacích.

Obrázek 16 – Odvětví či služby, které jsou dle respondentů nejvíce zkorumpovány

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

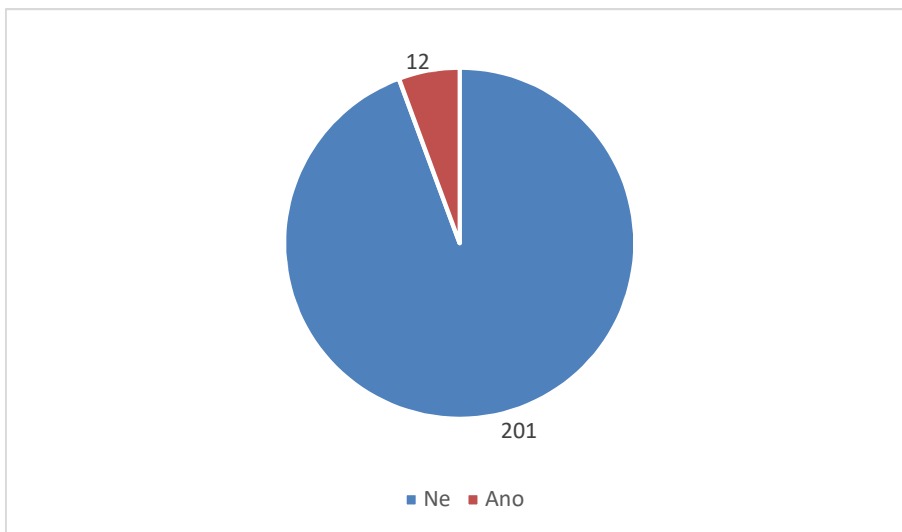
Další otázka se zaměřovala na vnímání různých situací a zda tyto situace respondenti chápou jako úplatné jednání. Na první situaci, kdy **majitel hotelu nabídne agentovi cestovní kanceláře týdenní pobyt zdarma v případě, že své klienty ubytuje ve svém hotelu** převažovala odpověď ano, kterou uvedlo 152 respondentů, zatímco odpověď ne zvolilo 61 respondentů. Tato situace může být chápána jako korupční jednání, neboť majitel nabízí protislužbu, tedy něco za něco. Podobně na tom s výsledky byla o situace **odměnění láhvi alkoholu úředníka, který upřednostní Váš požadavek**. Tato situace je podle mého názoru jednoznačným korupčním jednáním, neboť využíváte situace postavení úřední osoby, aby přilepšila ve Váš prospěch, zatímco ostatní klienti úředníka mohou být odsunuty. Zcela jiná situace byla u třetí situace, kdy bylo dotazováno, zda respondenti považují **květinu paní učitelce na konci školního roku** za úplatné jednání. Kladnou odpověď zde vyjádřili pouze dva respondenti a zbylí uvedli opak. Podobná situace nastala také u otázky daru ve formě bonboniéry lékaři za dobře odvedený zákrok. Odpověď ano zvolilo pouze 6 respondentů, zatímco pro opak uvedlo 204. Mnohem zajímavější byla poslední situace, a to **bezplatný pronájem chalupy na horách své kamarádce kadeřnici, jejíž manžel vyřizuje veřejné zakázky**. Zde byly odpovědi téměř vyrovnané, kdy si 99 respondentů myslí, že se jedná o úplatek a 111 respondentů nikoliv. Tuto situaci nelze přímo vnímat jako korupční jednání, neboť majitelka chalupy nepožaduje nic na oplátku. Lze tak konstatovat, že polovina respondentů vidí za bezplatným pronájmem chalupy a postavením osoby ve veřejné službě korupční jednání, aniž by bylo uvedeno, že se za pronájem něco očekává.

Obrázek 17 – Názor respondentů na vnímání korupce v různých situacích

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

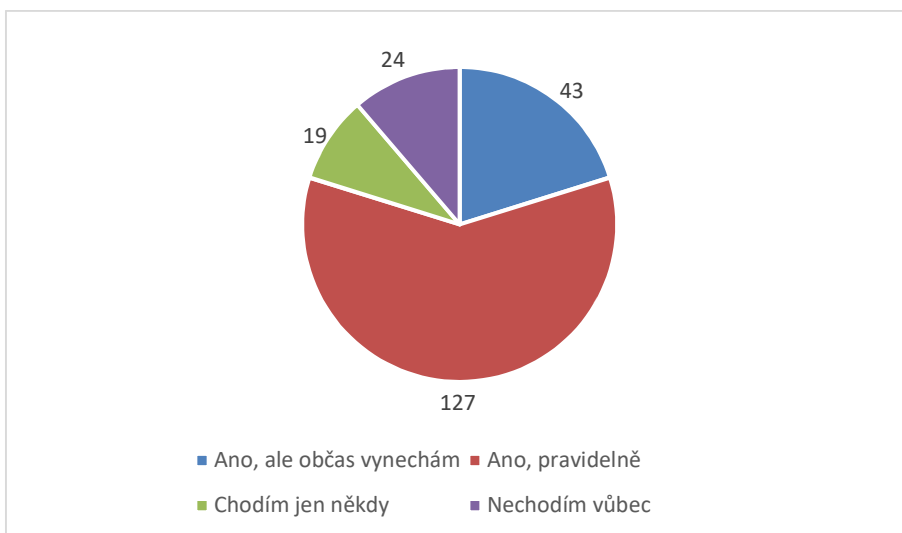
Otázka zaměřená na politickou scénu v ČR byla, zda respondenti mají důvěru v české politiky. Zde byla odpověď naprosto jednoznačná, kdy pouze 12 respondentů (6 %) lidí uvedlo odpověď ano. Je tedy více než jasné, že obyvatelé ČR nemají důvěru v české politiky.

Obrázek 18 – Důvěra respondentů v české politiky

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

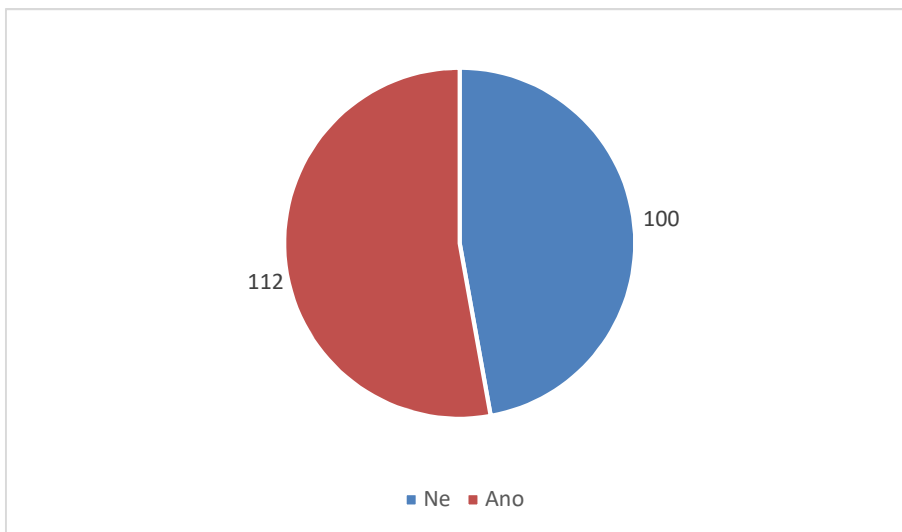
Na předchozí otázku navazovala další, a to vztah respondentů a voleb. Vzhledem k velice nízké míře důvěry občany ČR k politikům je pozitivním zjištěním, že 127 respondentů chodí pravidelně k volbám a 43 uvedlo, že chodí, ale občas vynechají. Značí to, že obyvatelům ČR není lhostejná politická situace s snaží se s touto problematikou něco dělat.

Obrázek 19 – Účast respondentů u voleb

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

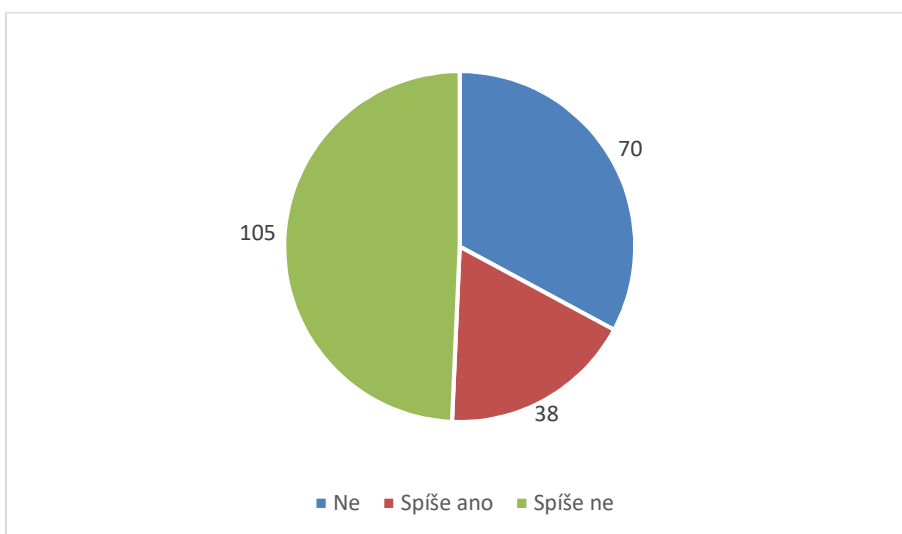
Odpovědi na otázku sledování korupčních kauz v ČR byla téměř vyrovnaná. 112 respondentů uvedlo, že sledují korupční kauzy, naopak 100 uvedlo, že nikoliv. Ti, kteří korupční kauzy sledují jsou převážně ženy (78%), což může být pro někoho překvapivé.

Obrázek 20 – Sledování korupčních kauz respondenty

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

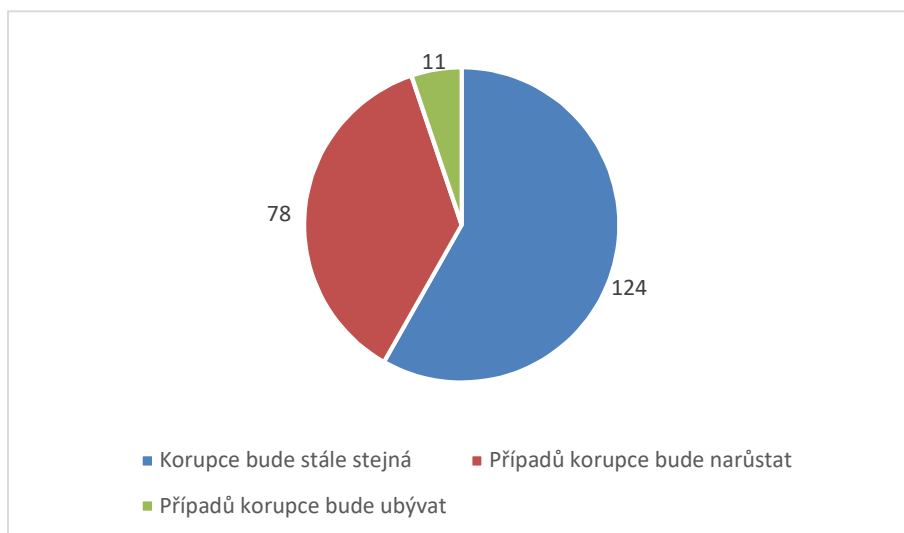
Zajímavé odpovědi jsou také v případě následující otázky, kde byli respondenti dotázáni, zda si myslí, že se vláda poctivě snaží o to, aby byly vyšetřeny a potrestány velké korupční případy v naší zemi. Zde byly na výběr čtyři odpovědi – ano; spíše ano; ne a spíše ne. Žádný z respondentů nevedl první možnost, tzn. že žádný si nemyslí, že se vláda snaží potrestat velké korupční případy. Pokud spojíme negativní vyjádření, tak celkem 175 respondentů si myslí, že s tím vláda nic nebo spíše nic nedělá. Více pozitivní jsou v této souvislosti spíše ženy, které zvolily možnost spíše ano (29).

Obrázek 21 – Důvěra respondentů ve vládu při řešení korupčních případů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

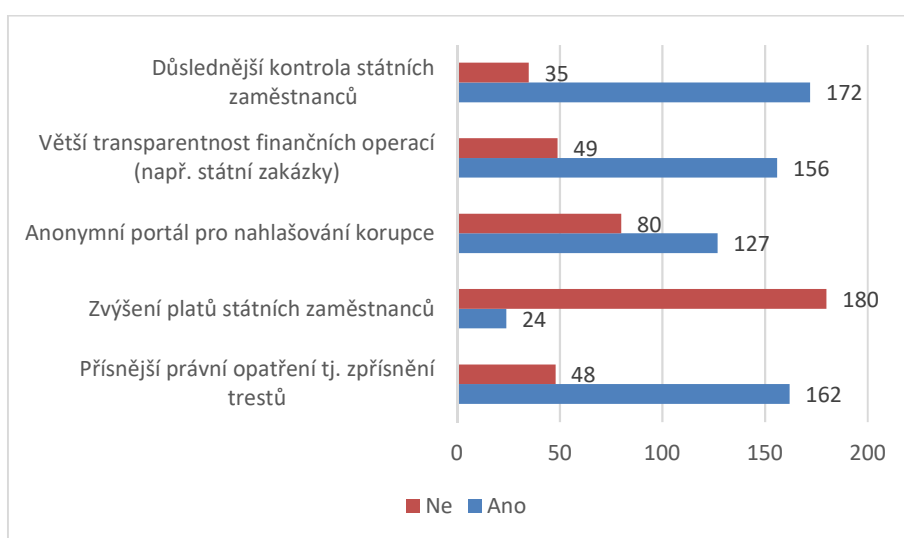
Odpovědi na vývoj korupce v budoucnu jsou neutrální, neboť většina respondentů neočekává nárůst ani pokles korupce. Pouze 11 respondentů se domnívá poklesu korupce, což je z 213 odpovědí vcelku málo. Stejně jako u předchozích otázek jsou i zde více pozitivní ženy, kde z 11 odpovědí bylo právě 8 od žen.

Obrázek 22 – Názor respondentů na budoucí vývoj korupce v ČR

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

Poslední dotazovaná otázka se týkala možnosti potlačení korupce. Bylo uvedeno celkem pět možných řešení, které by mohly korupci snížit, či dokonce odstranit. Nejvíce kladně hodnocena byla důslednější kontrola státních zaměstnanců a přísnější právní trestání korupce. Naopak 180 respondentů se domnívá, že zvýšení platů státních zaměstnanců by vyřešení korupce nepomohlo.

Obrázek 23 – Hodnocení respondentů navrhovaných způsobů potlačování korupce

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkového šetření

5.3 Zhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření lze vnímat jako zdařilé, neboť se podařilo získat odpovědi od respondentů různých věkových kategorií, dosaženého vzdělání, ekonomického postavení a zastoupeny byly také všechny kraje v ČR. Dotazníkové šetření tak lze považovat za relevantní.

S ohledem na výše uvedené odpovědi je na místě konstatovat, že obyvatelé ČR vnímají korupci jako rozšířený a negativně vnímaný problém. Toto tvrzení je také odpovědí na druhou výzkumnou otázku, tedy zda obyvatelé ČR vnímají korupci jako závažný problém. V odpovědích se objevily respondenti, kteří již nabízeli nebo přijali úplatek. V porovnání s počtem dotazovaných a počtem respondentů, kteří úplatek nabízeli či přijali, je setkání se s korupcí vzácné, neboť se v obou případech pohybuje číslo okolo 15%.

Pokud však dojde k porovnání rozdílu mezi vnímáním korupce, kdy vysoké bodové hodnocení značně převažovalo nízké, a počtu podplácených a přijímaných úplatků, lze konstatovat, že se v ČR vyskytuje spíše velká až státní korupce, nikoliv drobné uplácení.

Toto tvrzení podporuje také výsledek z obrázku č. 16, kde respondenti nejčastěji uvedli jako nejzkorumpovanější oblast politickou sféru, oblast rozhodování o veřejných zakázkách a o dotacích. Obyvatelé ČR pak v návaznosti toho nevěří českým politikům (viz. obrázek č. 18) a za nejvíce zkorumpované považují zástupce veřejné správy, které si zpravidla sami volí. Pozitivní zprávou je, že přesto nevynechávají volby a snaží se tuto situaci nějak změnit.

Obyvatelé ČR nemají ani pozitivní výhledy do budoucna, když pouze 11 respondentů uvedlo, že očekávají pokles korupce. Zároveň jako nejúčinnější řešení proti korupci vidí důslednější kontrolu státních zaměstnanců a větší transparentnost státních zakázek. Proti tomu si je většina respondentů jistá, že zvýšení platů státních zaměstnanců by potlačení korupce nepomohlo.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo posoudit současné možnosti měření korupce a s jejich využitím zhodnotit vývoj situace v České republice. V souvislosti s cílem práce byla stanovena výzkumná otázka, která zněla následovně: Jak si stojí Česká republika v oblasti korupce v mezinárodním srovnání? V závěru práce bylo vypracováno a vyhodnoceno dotazníkové šetření, které zjišťovalo současné vnímání korupce obyvateli České republiky. V návaznosti na dotazníkové šetření byla položena druhá výzkumná otázka, která zněla: Vnímají obyvatelé České republiky korupci jako závažný problém?

První kapitola práce pojednávala o zakotvení korupce v právním řádu ČR, kdy bylo zjištěno, že korupce nemá zatím v právním řádu zastoupení. V trestním zákoníku lze nalézt pouze vymezení pojmu úplatkářství, kde jsou definovány pojmy úplatek, podplácení a nepřímé úplatkářství. Součástí první kapitoly bylo také pojednáno o korupci v soukromém sektoru, která je nejvíce zastoupena ve formě nekalé soutěže, která je upravena ustanoveními občanského zákoníku.

Následující druhá kapitola, se zabývala obecně korupcí a jejími definicemi. Byly představeny definice z pohledu ekonomického, sociálního, politického. Z definic bylo možné vyzorovat, že korupce je pojem, který každý vnímá jinak a nelze proto počítat, že by se do budoucna přijala všeobecně přijímaná definice. Následně bylo pojednáno o příčinách korupce, které byly prozkoumány ze čtyř vzájemně propojených hledisek. Těmito hledisky jsou monopolizující efekt, široké rozhodovací pravomoci, nedostatek transparentnosti a asymetričnost. Dále byly představeny druhy korupce, kterých v literatuře existuje několik a pro tuto práci byly vybrány ty nejzajímavější. Mimo velké, malé a státní korupce bylo pojednáno také o korupci politické, korupci ve veřejném sektoru, ve zdravotnictví, mediální korupce, a další.

Druhá část této kapitoly byla věnována protikorupční politice v České republice, která je představována vládou. Vláda ČR v roce 2018 představila Vládní koncepci boje s korupcí na léta 2018-2022 včetně hlavních oblastí a bodů, kterých chce v průběhu roku plnit a dosáhnout. Jednotlivé oblasti byly rozebrány a okomentovány. Vláda se zavázala přijmout několik nových zákonů, které by měli pomoci v boji s korupcí. Největším problémem, který negativně vnímá i obyvatelstvo ČR, je nedostatečná transparentnost.

Třetí kapitola byla věnovaná subjektům, které se zabývají měřením korupce. Celkem bylo představeno 8 nejznámějších subjektů, kterými jsou Světová banka, organizace Transparency International, Political Risk Services Group, Světové ekonomické fórum, Gallup International

Association, Freedom House, Evropská banka pro obnovu a rozvoj a Heritage Foundation. Více byly popsány první dva zmíněné subjekty.

Čtvrtá kapitola představovala stěžejní část práce, a to popis devíti metod měření korupce. Některé metody byly demonstrovány na České republice a také porovnány z časového hlediska. Tato kapitola byla zároveň odpovědí na první výzkumnou otázku. Česká republika se umístila v mezinárodním srovnání spíše pozitivně. V první skupině možnostech měření, tedy dle expertního hodnocení, nebylo možné získat úplná data z popisovaných metod, neboť jsou většinou zpoplatněna nebo jsou nedostupná pro veřejnost.

V druhé popisované skupině byly data přece jenom dostupnější a zde již bylo možné porovnat ČR s ostatními zeměmi. Výrazně si Česká republika polepšila v nejznámějším mezinárodním indexu CPI, ve kterém se v roce 2018 umístila nejlépe za celou dobu měření, konkrétně na 38. místě se ziskem 59 bodů. Hůře se pak ČR umístila v indexu V4, který porovnává protikorupční opatření a její účinnost. Zde vedle měst Budapešť, Bratislava a Varšava obsadila předposlední místo v objektivním měření, které značí absenci protikorupčních opatření ve veřejné správě. Navíc se ČR umístila na posledním místě v porovnání účinnosti těchto opatření. Obecně je ČR vnímána velice pozitivně jako stát, který má vysokou úroveň demokracie a vyspělé tržní hospodářství. Ruku v ruce už s tímto výsledkem nejde vnímání korupce v ČR, které ji tak brání v lepších výsledcích.

Pátá a také poslední kapitola je věnována dotazníkovému šetření, kde byly posouzeny odpovědi respondentů na jednotlivé otázky z hlediska vnímání korupce v ČR. Dotazníkové šetření bylo také výsledkem pro zodpovězení druhé výzkumné otázky. Obyvatelé ČR vnímají stav korupce spíše negativně. Jako nejvíce zkorumpovanou oblastí označily obecně politickou sféru a rozhodování o veřejných zakázkách a dotacích. Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že naprostá většinu obyvatel nemá důvěru v české politiky.

Korupce byla, je a pravděpodobně bude i nadále jedním z hlavních problémů jak ČR, tak i ostatních zemí. Možností, jak s ní bojovat je několik, avšak prvním úspěšným krokem by měla být důvěra obyvatel ve vládu a určitá vládní odpovědnost a integrita.

LITERATURA

- [1] BUREŠ, Radim. a kol., (2015). Jsou to i moje peníze. In: *Transparency International - Česká republika* [online]. Praha [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Jsou-to-i-moje-pen%C3%ADze-2015.pdf>
- [2] ČESKO, (2009). Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník (trestní zákoník), ve znění pozdějších právních předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, ISSN: 1211-1244.
- [3] ČESKO, (2012). Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, ISSN: 1211-1244.
- [4] ČTK, (2016). Elektronická Sbírka zákonů bude zřejmě spuštěna až od roku 2020. In: *Česká justice* [online]. Praha, ©2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/elektronicka-sbirka-zakonu-bude-zrejme-spustena-az-od-roku-2020/>
- [5] DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK, ed., (2006). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-4062-9.
- [6] DAVID, Vladislav a Alexander NETT, (2007). *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.
- [7] DUFKOVÁ, Ivana, ZLÁMAL, Jiří, (2005). *Korupce*, Střední policejní škola MV v Praze, AGIS 2004, Praha
- [8] DVOŘÁKOVÁ, Anna, (2016). Povolování staveb v ČR je jedno z nejdelších na světě. In: *FLATSTORE* [online]. [cit. 2018-11-26]. Dostupné z: <http://www.flatstore.cz/ru/clanky/developerske-noviny/developeri/aktuality/povolovani-staveb-v-cr-je-jedno-z-nejdelsich-na-svete/>
- [9] EUR-LEX, (2019). *Glosář shrnutí*. [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/ebrd.html?locale=cs>
- [10] EUROPEAN BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT, (2019a). *History of the EBRD*. [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.ebrd.com/who-we-are/history-of-the-ebrd.html>
- [11] EUROPEAN BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT, (2019b). *Czech Republic: EBRD shareholder profile*. [online]. EBRD [cit. 2019-04-20]. Dostupné

z: <https://www.ebrd.com/who-we-are/structure-and-management/shareholders/czech-republic.html>

- [12] FREEDOM HOUSE, (2018a). *About us* [online]. Washington D.C. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/about-us>
- [13] FREEDOM HOUSE, (2018b). *Our History*. [online]. Washington D.C. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/content/our-history>
- [14] FREEDOM HOUSE, (2018c). *Reports* [online]. Washington D.C. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/reports>
- [15] FREEDOM HOUSE, (2018d). *Nations in Transit 2018*. [online]. Washington D.C. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/nations-transit-2018>
- [16] FREEDOM HOUSE, (2018e). *About Nations in Transit* [online]. Washington D.C. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report-types/nations-transit>
- [17] FRIČ, Pavol. *Korupce na český způsob*. Praha: G plus G, 1999. Zde a nyní. ISBN 80-861-0326-9.
- [18] GALLUP INTERNATIONAL, (2017). *About us* [online]. Zürich [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <http://www.gallup-international.com/about/>
- [19] GOLA, Petr. Je ekonomická svoboda v Česku vyšší než v Německu?. In: *Finance.cz* [online]. Praha, ©2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/504507-index-ekonomicke-svobody/>
- [20] HARDOON, Deborah a Finn HEINRICH, (2011). *Bribe Payers Index 2011* [online]. Berlín: Transparency International [cit. 2019-04-20]. ISBN 978-3-943497-02-1. Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/134888/Bribe%20Payers%20Index%202011_single%20pages.pdf
- [21] HERITAGE FOUNDATION, (2019a). *About The Index* [online]. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/index/about>
- [22] HERITAGE FOUNDATION, (2019b). *Country Rankings* [online]. ©2019 [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/index/ranking>
- [23] HERITAGE FOUNDATION, (2019c). *Heritage Has Won Victories for Conservative Principles*. [online]. Washington D.C. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/about-heritage/impact>

- [24] HERITAGE FOUNDATION, (2019d). *Meet our Leaders and Experts*. [online]. Washington D.C. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/about-heritage/staff/leadership>
- [25] HERITAGE FOUNDATION, (2019e). *About Heritage* [online]. Washington D.C. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/about-heritage/membership>
- [26] HORNÍK, Jan. Co je, bude a mohlo by být nového v oblasti potírání korupce a úplatkářství. In: *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. Praha: Ministerstvo vnitra, ©2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/mvcren/article/co-je-bude-a-mohlo-by-byt-noveho-v-oblasti-potirani-korupce-a-uplatkarstvi.aspx>
- [27] CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6.
- [28] CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1434-X.
- [29] KAUFMANN, Daniel, 2010. The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues. In: *World Bank* [online]. Brookings Institution [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/pdf/wgi.pdf>
- [30] KOLMAN, Petr. Transparentnost veřejné správy: Materiální racionalita vs. formální pojetí práva. *Správní právo: odborný časopis pro oblast státní správy a správního práva*, Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2013, roč. 46, č. 1, s. 38-45. ISSN 0139-6005.
- [31] MACH, Petr. Heritage Foundation s Petrem Machem odhalila žebříček ekonomické svobody pro rok 2016.(2016) In: *Petr Mach* [online]. Praha, ©2019 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <http://www.petrmach.cz/heritage-foundation-s-petrem-machem-odhalila-zebricke-ekonomicke-svobody-pro-rok-2016/>
- [32] MINISTR PRO LIDSKÁ PRÁVA, ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI A LEGISLATIVU, (2019). Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015-2017, In: *Justice.cz* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky. Dostupné z: <https://korupce.cz/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2015-az-2017/>
- [33] MINISTR SPRAVEDLNOSTI A PŘEDSEDA LEGISLATIVNÍ RADY VLÁDY, (2019). Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2018 až 2022. In: *Justice.cz* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, ©2019 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://korupce.cz/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2018-az-2022/>

- [34] NADAČNÍ FOND PROTI KORUPCI, (2019). *Zákon na ochranu whistleblowerů (oznamovatelů korupce)*. [online]. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/zakon-na-ochranu-whistlebloweru-oznamovatelu-korupce>
- [35] NOVÁK, Martin. Korupce z pohledu českého trestního práva. In: *Všehrd* [online]. Praha, ©2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/korupce-z-pohledu-ceskeho-trestniho-prava_5d29763a-97d9-4ff1-86e3-7658fef3b2b8
- [36] NYE, J. S., 1967. Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis. *American Political Science Review*. ISSN 0003-0554.
- [37] PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2007. ISBN 80-86861-94-5.
- [38] POLIAKOVÁ, Martina, 2016. Kdo je to whistleblower? Máme je i v Česku. In: *Český rozhlas* [online]. Praha, ©2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/kdo-je-whistleblower-mame-je-i-v-cesku-6234039>
- [39] POLITICAL RISK SERVICES GROUP, (2019a). *About Us* [online]. Syracuse ©2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.prsgroup.com/about-us/the-prs-story/>
- [40] POLITICAL RISK SERVICES GROUP, (2019b). *ICRG Methodology*. [online]. East Syracuse: The PRS Group, ©2019 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.prsgroup.com/wp-content/uploads/2014/08/icrgmethodology.pdf>
- [41] PRING, Coralie, (2017). *People and corruption: Citizen's voices from around the world* [online]. Berlín: Transparency International [cit. 2019-04-20]. ISBN 978-3-96076-067-2. Dostupné z: http://www.transparency.ee/cm/files/gcb_citizens_voices_final.pdf
- [42] PROTİKORUPČNÍ DOKUMENTY VLÁDY, (2019). In: *Justice.cz* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, ©2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://korupce.cz/protikorupcni-dokumenty-vlady/>
- [43] ROUDNÝ, Radim a Josef ZILVAR, (2001). *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-314-2.
- [44] SADÍLKOVÁ, Karolína, (2018). Vláda odsouhlasila pirátský návrh na posílení pravomocí NKÚ. Úřad tak bude moci lépe odhalovat korupci. In: *Pirátská strana* [online]. Praha, ©2016 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/tiskove-zpravy/vlada-odsouhlasila-piratsky-navrh-na-posileni-pravomoci-nku-pro-boj-s-korupci.html>

- [45] SCHWAB, Klaus, (2011). *The Global Competitiveness Report 2011-2012* [online]. Geneva: World Economic Forum [cit. 2019-04-19]. ISBN 978-92-95044-74-6. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf
- [46] SCHWAB, Klaus, (2013). *The Global Competitiveness Report 2013-2014* [online]. Geneva: World Economic Forum, ©2019 [cit. 2019-04-19]. ISBN 978-92-95044-73-9. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf
- [47] SCHWAB, Klaus, (2015). *The Global Competitiveness Report 2015-2016* [online]. Geneva: World Economic Forum, ©2019 [cit. 2019-04-19]. ISBN 978-92-95044-99-9. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf
- [48] SCHWAB, Klaus, (2017). *The Global Competitiveness Report 2017-2018* [online]. Geneva: World Economic Forum, ©2019 [cit. 2019-04-19]. ISBN 978-1-944835-11-8. Dostupné z: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
- [49] ŠTIČKA, Michal, (2008). *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika. ISBN 978-80-87123-04-1.
- [50] THE WORLD BANK, (2000). *The World Anticorruption in Transition A Contribution to the Policy Debate* [online], Washington, D.C. [cit. 2019-04-19]. ISBN 0-8213-4802-7.
- [51] THE WORLD BANK, (2018) *Combating Corruption*. [online]. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>
- [52] THE WORLD BANK, (2019) *Who we are* [online]. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/who-we-are>
- [53] ŤOPEK, Martin, (2019). Vláda chystá příručku, jak bojovat proti korupci. Střetu zájmů se ale připravovaná koncepce zcela vyhýbá. In: *Ekonom* [online]. Praha: Economia ©1996-2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://ekonom.ihned.cz/c1-66243240-vlada-chysta-prirucku-jak-bojovat-proti-korupci>
- [54] TRANSFORMATION INDEX BTI, (2019). *Methodology*. [online]. Bertelsmann Stiftung [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.bti-project.org/en/about/project/methodology/>

- [55] TRANSPARENCY INTERNATIONAL, (2004). *Press Release*, In: *Transparency International* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://www.batory.org.pl/doc/indexv4.pdf>
- [56] TRANSPARENCY INTERNATIONAL, (2004). *Výroční zpráva*. In: *Transparency International - Česká republika* [online]. Praha. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Transparency_vyr_zprava_2004_final.pdf
- [57] TRANSPARENCY INTERNATIONAL, (2018) *Our organisation* [online]. [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/whoweare/organisation>
- [58] TRANSPARENCY INTERNATIONAL, (2019a). *Zveřejnění výsledků: „Index vnímání korupce 2018“*. [online]. Praha, [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/zverejneni-vysledku-index-vnimani-korupce-2018/>
- [59] TRANSPARENCY INTERNATIONAL, (2019b). *Corruption Perceptions Index 2018 shows anti-corruption efforts stalled in most countries*, [online]. Transparency International Secretariat [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: https://www.transparency.org/news/pressrelease/corruption_perceptions_index_2018
- [60] TRANSPARENCY INTERNATIONAL, (2019c). *Corruption Perceptions Index 2012: An updated methodology* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/2012_CPIUpdatedMethodology_EMBARGO_EN.pdf
- [61] TRANSPARENCY INTERNATIONAL, (2019d). *Kdo jsme*. [online]. Praha [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/kdo-jsme/>
- [62] URBAN DICTIONARY, (2013). *Whistleblower* [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Whistleblower>
- [63] ÚŘAD VLÁDY ČR, (2012). *Analýza možností boje s korupcí v soukromé sféře*. In: *Justice.cz* [online]. Praha [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://korupce.cz/>
- [64] USNESENÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU ze dne 7.10.2015, sp. zn. 5 Tdo 66/2015, [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/151826/5-tdo-66-2015>
- [65] VOLEJNÍKOVÁ, Jolana, (2007). *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, Cesta k finanční svobodě. ISBN 978-80-7259-055-1.

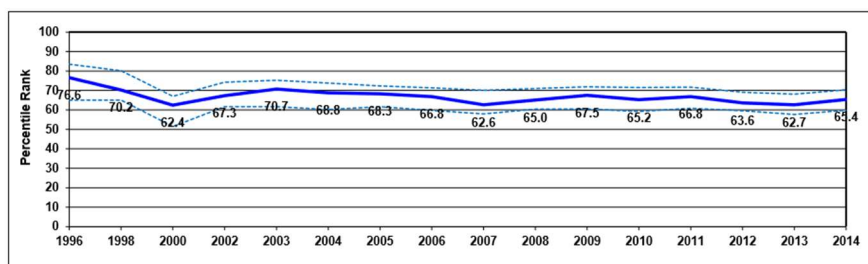
- [66] WAWROSZ, Petr, (2016). *Korupce v redistribučním prostředí - Česká republika, Evropa, svět*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2016. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-88018-07-0.
- [67] WORLD ECONOMIC FORUM, (2019a). *World Economic Forum Annual Meeting* [online]. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2018/about>
- [68] WORLD ECONOMIC FORUM, (2019b). *Our Mission* [online]. ©2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/about/world-economic-forum>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A Indikátor kontroly korupce ze souhrnného indexu GM v ČR v letech 1996-2014
- Příloha B Index plátců úplatků 2011
- Příloha C Bertelsmannův index transformace 2018
- Příloha D Index vnímání korupce v EU 2018
- Příloha E Index ekonomické svobody v Evropě za rok 2019
- Příloha F Dotazníkové šetření

PŘÍLOHA A

Czech Republic, 1996-2014
Aggregate Indicator: Control of Corruption

Individual Indicators used to construct Control of Corruption

Code	Source	Website	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ADB	African Development Bank CPIA	http://cpia.afdb.org/
AFR	Afrobarometer	http://www.afrobarometer.org
ASD	Asian Development Bank CPIA	http://www.adb.org/
BPS	Business Enterprise Environment Survey	http://www.worldbank.org/eca/governance	0.39	0.78	0.78	0.78	0.75	0.75	0.75	0.77	0.77	0.77	0.77	0.77	0.91	0.91
BTI	Bertelsmann Transformation Index	http://www.bertelsmann-transformation-index.de/	0.75	0.75	0.70	0.70	0.70	0.70	0.75	0.75	0.75	0.70	0.70	0.80
CCR	Freedom House Countries at the Crossroads	http://www.freedomhouse.org
EIU	Economist Intelligence Unit	http://www.eiu.com	0.50	0.50	0.25	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
FRH	Freedom House	http://www.freedomhouse.org	..	0.67	0.54	0.58	0.58	0.58	0.58	0.58	0.63	0.63	0.63	0.63	0.63	0.63	0.58	0.58
GCB	Transparency International Global Corruption Barometer Survey	http://www.transparency.org	0.60	0.63	0.66	0.69	0.64	0.66	0.62	0.62	0.59	0.59	0.59
GCS	World Economic Forum Global Competitiveness Survey	http://www.weforum.org	0.63	0.53	0.43	0.47	0.50	0.50	0.54	0.58	0.48	0.47	0.45	0.42	0.38	0.39	0.37	0.44
GII	Global Integrity	http://www.globalintegrity.org/	0.57	0.57	0.57	..
GWP	Gallup World Poll	http://www.gallupworldpoll.com	0.29	0.20	0.20	0.20	0.19	0.10	0.06	0.13	0.17
IFAD	IFAD Rural Sector Performance Assessments	http://www.ifad.org
IPD	Institutional Profiles Database	http://www.cepii.fr/	0.33	0.33	0.33	0.44	0.44	0.44	0.33	0.33	0.33
LBO	Latinobarometro	http://www.latinobarometro.org
PIA	World Bank Country Policy and Institutional Assessments	http://www.worldbank.org	..	NP	NP	NP	NP	NP	NP	NP
PRC	Political Economic Risk Consultancy Corruption in Asia	http://www.asiarisk.com/
PRS	Political Risk Services International Country Risk Guide	http://www.prsgroup.com	0.67	0.67	0.67	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.50
VAB	Vanderbilt University Americas Barometer Survey	http://www.lapopsurveys.org
WCY	IMD World Competitiveness Yearbook	http://www.imd.ch	0.41	0.26	0.18	0.26	0.25	0.25	0.27	0.31	0.25	0.23	0.21	0.17	0.23	0.23	0.19	0.19
WJP	World Justice Project	http://www.worldjusticeproject.org	0.69	0.62	0.60	0.66
WMO	IHS Global Insight Country Risk Rating	http://www.globalinsight.com	0.75	0.75	0.75	0.75	0.88	0.74	0.88	0.88	0.88	0.88	0.88	0.75	0.75	0.75	0.75	0.67

Zdroj: The World Bank, 2018

Příloha B

Figure 1: Bribe Payers Index 2011

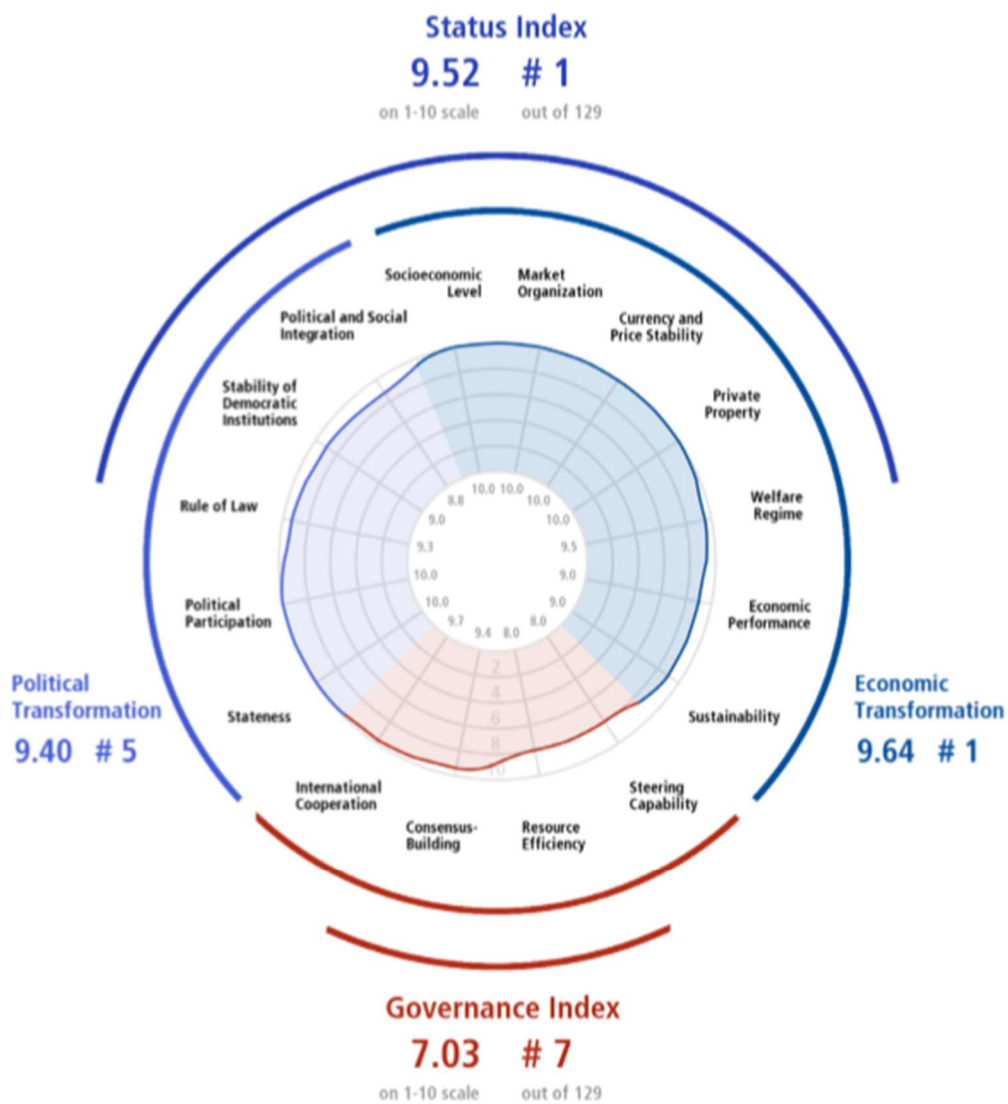
Business executives were asked for each of the 28 countries with which they have a business relationship with (for example as supplier, client, partner or competitor), 'how often do firms headquartered in that country engage in bribery in this country?'

Countries are scored on a scale of 0-10, where a maximum score of 10 corresponds with the view that companies from that country *never* bribe abroad and a 0 corresponds with the view that they *always* do.

RANK	COUNTRY/ TERRITORY	SCORE	NUMBER OF OBSERVATIONS	STANDARD DEVIATION	90% CONFIDENCE INTERVAL	
					LOWER BOUND	UPPER BOUND
1	Netherlands	8.8	273	2.0	8.6	9.0
1	Switzerland	8.8	244	2.2	8.5	9.0
3	Belgium	8.7	221	2.0	8.5	9.0
4	Germany	8.6	576	2.2	8.5	8.8
4	Japan	8.6	319	2.4	8.4	8.9
6	Australia	8.5	168	2.2	8.2	8.8
6	Canada	8.5	209	2.3	8.2	8.8
8	Singapore	8.3	256	2.3	8.1	8.6
8	United Kingdom	8.3	414	2.5	8.1	8.5
10	United States	8.1	651	2.7	7.9	8.3
11	France	8.0	435	2.6	7.8	8.2
11	Spain	8.0	326	2.6	7.7	8.2
13	South Korea	7.9	152	2.8	7.5	8.2
14	Brazil	7.7	163	3.0	7.3	8.1
15	Hong Kong	7.6	208	2.9	7.3	7.9
15	Italy	7.6	397	2.8	7.4	7.8
15	Malaysia	7.6	148	2.9	7.2	8.0
15	South Africa	7.6	191	2.8	7.2	7.9
19	Taiwan	7.5	193	3.0	7.2	7.9
19	India	7.5	168	3.0	7.1	7.9
19	Turkey	7.5	139	2.7	7.2	7.9
22	Saudi Arabia	7.4	138	3.0	7.0	7.8
23	Argentina	7.3	115	3.0	6.8	7.7
23	United Arab Emirates	7.3	156	2.9	6.9	7.7
25	Indonesia	7.1	153	3.4	6.6	7.5
26	Mexico	7.0	121	3.2	6.6	7.5
27	China	6.5	608	3.5	6.3	6.7
28	Russia	6.1	172	3.6	5.7	6.6
Average		7.8				

Zdroj: Transparency International, 2011

Czech Republic

Zdroj: Transformation index BTI 2018

Příloha D

Country	ISO3	CPI Score 2018	Rank 2018
Denmark	DNK	88	1
Finland	FIN	85	3
Sweden	SWE	85	3
Netherlands	NLD	82	8
Luxembourg	LUX	81	9
Germany	DEU	80	11
United Kingdom	GBR	80	11
Austria	AUT	76	14
Belgium	BEL	75	17
Estonia	EST	73	18
Ireland	IRL	73	18
France	FRA	72	21
Portugal	PRT	64	30
Poland	POL	60	36
Slovenia	SVN	60	36
Cyprus	CYP	59	38
Czech Republic	CZE	59	38
Lithuania	LTU	59	38
Latvia	LVA	58	41
Spain	ESP	58	41
Malta	MLT	54	51
Italy	ITA	52	53
Slovakia	SVK	50	57
Croatia	HRV	48	60
Romania	ROU	47	61
Hungary	HUN	46	64
Greece	GRC	45	67
Bulgaria	BGR	42	77

Zdroj: Transparency International, 2018

Příloha E

Country Name	World Rank	Region Rank	2019 Score
Switzerland	4	1	81,9
Ireland	6	2	80,5
United Kingdom	7	3	78,9
Iceland	11	4	77,1
Netherlands	13	5	76,8
Denmark	14	6	76,7
Estonia	15	7	76,6
Georgia	16	8	75,9
Luxembourg	17	9	75,9
Sweden	19	10	75,2
Finland	20	11	74,9
Lithuania	21	12	74,2
Czech Republic	23	13	73,7
Germany	24	14	73,5
Norway	26	15	73,0
Austria	31	16	72,0
Macedonia	33	17	71,1
Latvia	35	18	70,4
Bulgaria	37	19	69,0
Malta	41	20	68,6
Romania	42	21	68,6
Cyprus	44	22	68,1
Poland	46	23	67,8
Armenia	47	24	67,7
Belgium	48	25	67,3
Kosovo	51	26	67,0
Albania	52	27	66,5
Spain	57	28	65,7
Slovenia	58	29	65,5
Portugal	62	30	65,3
Hungary	64	31	65,0
Slovakia	65	32	65,0
Turkey	68	33	64,6
Serbia	69	34	63,9
France	71	35	63,8
Italy	80	36	62,2
Bosnia and Herzegovina	83	37	61,9
Croatia	86	38	61,4
Montenegro	92	39	60,5
Moldova	97	40	59,1
Russia	98	41	58,9
Belarus	104	42	57,9
Greece	106	43	57,7
Ukraine	147	44	52,3

Zdroj: Heritage Foundation, 2019

Příloha F

Vnímání korupce v ČR

Vážení respondenti,

jsem studentkou třetího ročníku na Fakultě ekonomicko-správní na Univerzitě Pardubice a tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění krátkého dotazníku, jehož výsledky poslouží jako podklad pro vypracování mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní.

Děkuji za Váš čas, vyplnění dotazníku Vám zabere cca 5 minut.

Eliška Bielková

Jak vnímáte míru korupce v ČR na stupnici od 1 do 10?
(1=žádná korupce, 10=vysoká míra korupce)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Nabízel Vám někdy někdo úplatek?

- Ano
- Ne

Přijal/a jste někdy úplatek?

- Ano
- Ne

Je podle Vás přijetí úplatku závažným korupčním jednáním?

- Ano
- Ne

Je podle Vás přijetí úplatku závažným korupčním jednáním?

- Ano
- Ne

Pokud by Vám někdo nabízel úplatek, nahlásil/a byste to?

- Ano
- Ano, ale nevím kam
- Ne
- Ne, měl/a bych strach
- Jiné: _____

Myslíte si, že je korupce genderově vyvážená?

- Ano, úplatky nabízejí stejně muži i ženy
- Ne, úplatek nabízejí spíše ženy
- Ne, úplatek nabízejí spíše muži
- Nevím

Jaká odvětví či služby jsou podle Vás nejvíce zkorumpované?
(Vyberte prosím maximálně 3 možnosti)

- Politická sféra
- Zdravotnictví
- Školství
- Soudy
- Policie
- Armáda
- Rozhodování o veřejných zakázkách
- Rozhodování o stavebním povolení
- Rozhodování o dotacích (např. na sport)
- Jiné: _____

Vnímáte tyto situace jako úplatek?

	Ano	Ne
Láhev alkoholu úředníkovi, který upřednostní Váš požadavek	☐	☐
Květina paní učitelce na konci školního roku	☐	☐
Bonboniéra lékaři za dobře odvedený zákrok	☐	☐
Bezplatný pronájem chalupy na horách své kamarádce kadeřnici, jejíž manžel vyřizuje veřejné zakázky	☐	☐
Majitel hotelu nabídne agentovi cestovní kanceláře týdenní pobyt zdarma v případě, že své klienty ubytuje v jeho hotelu.	☐	☐

Máte důvěru v politiky?

- Ano
- Ne

Chodíte k volbám?

- Ano, pravidelně
- Ano, ale občas vynechám
- Chodím jen někdy
- Nechodím vůbec

Sledujete korupční kauzy v České republice?

- Ano
- Ne

Myslíte si, že se vláda poctivě snaží o to, aby byly vyšetřeny a potrestány velké korupční případy v naší zemi?

- Ano
- Spíše ano
- Ne
- Spíše ne

Jak si myslíte, že se bude korupce do budoucna v ČR vyvíjet?

- Případů korupce bude narůstat
- Případů korupce bude ubývat
- Korupce bude stále stejná

Jak si myslíte, že se bude korupce do budoucna v ČR vyvíjet?

- Případů korupce bude narůstat
- Případů korupce bude ubývat
- Korupce bude stále stejná

Domníváte se, že níže navrhovaná řešení v boji s korupcí by byla účinná?

	Ano	Ne
Přísnější právní opatření tj. zpřísnění trestů	☐	☐
Zvýšení platů státních zaměstnanců	☐	☐
Anonymní portál pro nahlásování korupce	☐	☐
Větší transparentnost finančních operací (např. státní zakázky)	☐	☐
Důslednější kontrola státních zaměstnanců	☐	☐

Jakého jste pohlaví?

- Žena
- Muž

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské s výučním listem
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Jaké je Vaše ekonomické postavení?

- Pracuji ve veřejném sektoru
- Pracuji v soukromém sektoru
- Pracuji jako OSVČ
- Jsem v důchodu
- Jsem student
- Jsem nezaměstnaný/á
- Jiné: _____

Do jaké věkové kategorie spadáte?

- 15-24
- 25-34
- 35-44
- 45-54
- 55-64
- 65 a více

V jakém kraji bydlíte?

- Hlavní město Praha
- Jihočeský kraj
- Jihomoravský kraj
- Karlovarský kraj
- Královehradecký kraj
- Liberecký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Olomoucký kraj
- Pardubický kraj
- Plzeňský kraj
- Středočeský kraj
- Ústecký kraj
- Kraj Vysočina
- Zlínský kraj

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření